

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง
การเสริมสร้างความสามัคคีและสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3

ปริญญานิพนธ์
ของ
ฐานิยา คล้ายทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
พฤษภาคม 2551

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง
การเสริมสร้างความสามัคคีและสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3

ปริญญานิพนธ์
ของ
ฐานิยา คล้ายทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา

พฤษภาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง
การเสริมสร้างความสามัคคีและสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3

บทคัดย่อ
ของ
ฐานิยา คล้ายทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
พฤษภาคม 2551

ฐานียา คล้ายทอง. (2551). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา
เขต 3. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:
รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, อาจารย์ ดร.รุ่งทิวา แยมรุ่ง.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุขสำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 44 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่ม
แบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
และแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนเอง ใช้เวลาทดลอง 14 ชั่วโมง
แบบแผนการวิจัยเป็นแบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวมีการสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group
Pretest-Posttest Design) โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test
for Dependent)

ผลการวิจัยพบว่า

หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเนื่องจาก

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมความสมานฉันท์และสันติสุข
สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และ
สันติสุข โดยรวมอยู่ในระดับดี

THE DEVELOPMENT OF LOCAL CURRICULUM IN THE SUBSTANCE OF
STUDIES, RELIGIONS AND CULTURE ON UNITY AND PEACE
BUILDING FOR PRATHOMSUKSA 4 STUDENTS, BANNA
SCHOOL, SONGKLA EDUCATION OFFICE AREA 3

AN ABSTRACT
BY
THANEEYA KLAITHONG

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Elementary Education
at Srinakarinwirot University

May 2008

Thaneeya Klaithong. (2008). *The Development of Local Curriculum in the Substance Of Social Studies, Religions and Culture on Unity and Peace Building for Prathomsuksa 4 Students, Banna School, Songkla Educational Office Area 3*. Master thesis, M.Ed. (Elementary Education). Bangkok: Graduate School, Srinakarinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Dr. Prapansiri Susoerat, Dr. Rungtiwa Yamrung.

The purposes of this study were to develop and find out on efficiency of local curriculum in the substance of Social Studies, Religions and Culture on Unity and Peace Building for Prathomsuksa 4 students, Banna school, Songkla Educational Office Area 3.

The sample of this study were 44 Prathomsuksa 4 students in the first semester of the 2007 academic year of Banna School, Songkla Educational Office Area 3. The sample obtained through the cluster random technique. The instruments use in this study include: interview form; lesson plan, attitude test; and desirable characteristic. The researcher taught them for 14 hours, 2 times a week. The research design was pretest-posttest design. The statistic used in this study were mean, standard deviation, and t-test dependent.

The results of this research indicated that:

The efficiency of local Curriculum in the substance of Social studies, Religions and Culture on Unity and Peace building for prathomsuksa 4 students was found a follow :

1. The local Curriculum in the substance of Social Studies, Religions and Culture on Unity and Peace Building for Prathomsuksa 4 students, Banna school, Songkla Educational Office Area 3, in which scores of the student's achievement and attitude posttest were significantly higher than those of the pretest. ($p < .01$)

2. The desirable characteristic student's local curriculum in the substance of Social Studies, Religions and Culture on Unity and Peace building for Prathomsuksa 4 students, Banna school, Songkla Educational office area 3, as a whole and in each particular aspect were rated at a rather good level.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่อง การเสริมสร้างความสามัคคีและสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3

ของ

ฐานิยา คล้ายทอง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่.....เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ)

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณีย์ ลิกขาบัณฑิต)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.รุ่งทิวา แยมรุ่ง)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.รุ่งทิวา แยมรุ่ง)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สุนทร จันทร์ตรี)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์อย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ ที่กรุณาเป็นประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ดร.รุ่งทิวา แยมรุ่ง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านทั้งสองได้เสียสละเวลา กำลังกายและกำลังใจอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิด และสนับสนุนของบำรุงกำลัง เป็นผู้ผลักดันให้มีปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เกิดขึ้น เป็นผู้ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีตลอดมา ความรักและความปรารถนาดีที่มีให้กับผู้วิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต และรองศาสตราจารย์ สุนทร จันทรรตรี ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์กิตติทัช คงชะวัน อาจารย์เนงนุช คงจันทร์ อาจารย์กลิ่น ศิริพันธ์ ดร.บุญญาธิชา แซ่หล่อ อาจารย์วิลาวัลย์ ด้านศิริสุข และอาจารย์ปิยาภรณ์ พุ่มแก้วที่เสียสละเวลาและให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยพร้อมทั้งให้คำปรึกษา คำแนะนำต่าง ๆ และเป็นกำลังใจในการทำวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ ผู้บริหาร และคณะครู โรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 ที่อำนวยความสะดวกในการวิจัยขอขอบใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนา ที่ให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์สนั่น มีขันหมาก คณาจารย์สาขาวิชาการประถมศึกษาทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่ดี และมีคุณค่าอย่างยิ่งแก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา และขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ และเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการประถมศึกษาทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ ร่วมทุกข์ร่วมสุขและให้กำลังใจผู้วิจัยเป็นอย่างดีตลอดมาและทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนเป็นแรงผลักดันให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

กราบขอบพระคุณ คุณพ่อชัยยุทธและคุณแม่สมปอง คล้ายทอง ขอบคุณนายพลากร คล้ายทอง น้องชาย ที่เป็นกำลังแรงใจในการเรียนจนประสบความสำเร็จอีกขั้นหนึ่งของชีวิต และให้กำลังใจทรัพย์สินสนับสนุนการเรียน

คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา ปู่ย่าตายาย ญาติมิตรที่รัก บุรพจารย์ และ ผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนในการให้ชีวิต สติปัญญา คุณธรรมและโอกาสแก่ผู้วิจัยจนประสบความสำเร็จในการศึกษา

ฐานิยา คล้ายทอง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
หลักสูตรท้องถิ่น	6
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	6
กลุ่มตัวอย่าง	6
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	6
เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย	7
ตัวแปรที่ศึกษา	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
กรอบแนวคิดการวิจัย	10
สมมติฐานการวิจัย	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	12
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542	13
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	15
เอกสารเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร	19
ความหมายของหลักสูตร	19
ระดับของหลักสูตร	21
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร	23
ระดับของการพัฒนาหลักสูตร	24
กระบวนการหรือขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร	26
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	29
เหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	30
ลักษณะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	32
กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

2 (ต่อ)

การประเมินหลักสูตร	39
สาระและมาตรฐาน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	43
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	48
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์	51
แนวคิดเกี่ยวกับความमानันท์และสันติสุข	59
ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับอำเภอจะนะ	60
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	64
งานวิจัยในประเทศ	64
งานวิจัยต่างประเทศ	66

3 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและการกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	68
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	68
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	68
การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ	69
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	79
การวิเคราะห์ข้อมูล	81
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	82

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	83
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	83

5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย	89
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	89
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	89
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	90

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
สรุปผลการวิจัย.....	91
อภิปรายผล.....	92
ข้อเสนอแนะ.....	94
บรรณานุกรม.....	95
ภาคผนวก.....	102
ภาคผนวก ก.....	103
รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	105
ภาคผนวก ข.....	106
หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	
เรื่อง การเสริมสร้าง ความमानฉันทและสันติสุข สำหรับนักเรียน	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.....	108
ภาคผนวก ค.....	125
ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	130
แสดงคะแนนจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	
เรื่อง การเสริมสร้าง ความमानฉันทและสันติสุข ก่อนและหลังเรียน.....	131
ประวัติผู้วิจัย.....	133

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงตัวอย่างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์	80
2	แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังได้รับการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข	88
3	แสดงผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่เรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในภาพรวมจำแนกตามแต่ละด้าน.....	89
4	แสดงค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข	131
5	แสดงคะแนนจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการเสริมสร้าง ความสมานฉันท์และสันติสุข ก่อนและหลังเรียน.....	133

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	10
2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นของใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์	35
3 การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นระดับโรงเรียน	36
4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาของชุมชนกับหลักสูตรเพื่อการเปลี่ยนแปลงชนบท.	37

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เป็นที่ประจักษ์แจ้งแล้วว่า นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชขึ้นครองราชย์จนถึงปัจจุบันได้ล่วงเข้าปีที่ 60 พระองค์ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อประเทศชาติและประชาชนโดยแท้จริง ทรงเป็นพระมิ่งขวัญและศูนย์รวมแห่งจิตใจของปวงชนชาวไทย ยิ่งความร่มเย็นเป็นสุขแก่พสกนิกรทั่วหล้า ด้วยทศพิธราชธรรม ซึ่งทรงนำมาเป็นหลักในการดำรงพระราชกรณียกิจ ทำให้ประชาชนชาวไทยบังเกิดความสุขโดยทั่วหน้า สมกับที่ได้ทรงตั้งปณิธานไว้เมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์ พระองค์ทรงเปล่งพระปฐมบรมราชโองการ “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ความร่มเย็นสงบสุขได้รับพระบรมโพธิสมภารนี้ทำให้ประเทศไทยจึงเป็นประเทศที่ประชาชนมีเสรีภาพและความหลากหลาย ทรงได้มีพระราชดำรัสพระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยในโอกาสขึ้นปีใหม่ 2519 วันที่ 31 ธันวาคม 2518 ความว่า “อันแผ่นดินไทยของเรานี้ ถึงจะเป็นที่เกิดที่อาศัยของคนหลายเชื้อชาติ หลายศาสนา แต่เราก็อยู่ด้วยกันโดยปรกติราบรื่นมาเป็นเวลาช้านาน เพราะเราต่างสมัครสมานกัน อุตส่าห์ช่วยกันสร้างบ้านเมือง สร้างความเจริญ สร้างจิตใจ สร้างแบบแผนที่ดีขึ้น เป็นของเราเอง ซึ่งแม้นานาประเทศก็น่าจะนำไปเป็นแบบฉบับได้ เพราะฉะนั้น ถ้าเราทั้งหลายมีความสามัคคี มีเหตุผลอันหนักแน่น และมีความรู้ความเข้าใจอันถูกต้องชัดเจนในสถานการณ์ที่เป็นจริง ต่างคนต่างร่วมมือร่วมความคิดกันในด้านที่จะช่วยเหลือผ่อนคลายปัญหาและสถานการณ์ที่หนักให้เป็นเบา ไม่นำเอาประโยชน์ส่วนน้อยเข้ามาเกี่ยวข้อง ให้เสียถึงประโยชน์ส่วนใหญ่ของชาติบ้านเมือง เชื่อว่าเราจะรักษาชาติประเทศและความผาสุกสงบที่เราได้สร้างสมและรักษาสืบต่อกันมาช้านานนั้น ไว้ได้” (กระทรวงวัฒนธรรม. 2548 :10)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา ในมาตรา 81 ไว้ว่า “รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปะวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและ วัฒนธรรมของชาติ” รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของชาติซึ่งความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีผลทำให้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ขึ้น และได้มีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545 – 2559) เพื่อเป็นแผนในการดำเนินการพัฒนาการศึกษาของชาติให้บรรลุถึงเป้าหมาย ที่จะให้คนไทย

และประเทศไทยก้าวทันกับนานาชาติในด้านต่างๆ และยังดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมความเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของการศึกษาศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสภาพแวดล้อมในชุมชน

กล่าวโดยสรุปรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545 – 2559)

มีจุดหมายร่วมกันเพื่อการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรบุคคลให้เต็มตามศักยภาพ มีทักษะด้านวิชาการวิชาชีพ แสวงหาและเรียนรู้อย่างมีความสุข จากสังคมแห่งการเรียนรู้ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม ประเทศชาติ ให้มีความมั่นคง และธำรงคุณค่าวัฒนธรรมวิถีชีวิตแบบน้ำใจแห่งความเป็นไทยตลอดไป

เพื่อตอบสนองเจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าวมาข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการ โดยอำนาจตามความในมาตรา 27 และบทเฉพาะกาลมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 จึงได้กำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ขึ้น โดยยึดหลักความมีเอกภาพ ด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ คือ จัดเป็นหลักสูตรแกนกลาง จัดโครงสร้างหลักสูตรให้ยืดหยุ่น กำหนดมาตรฐานการศึกษา รวม 12 ปี สารการเรียนรู้มาตรฐานการเรียนรู้ แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และเป็นช่วงละ 3 ปี จัดเฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาจัดทำสาระในรายละเอียดรายปี / รายภาค ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันในชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมาย (กรมวิชาการ. 2544: 3) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นแล้วยังกำหนดให้การศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่เข้มแข็ง และมีคุณภาพ ใน 3 ด้าน คือสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 5)

ตลอดห้วงเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา สถานการณ์ความไม่สงบถูกทำขึ้นเป็นระยะๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากคนหลายฝ่าย เพื่อสร้างทั้งความน่ากลัวและความจำเป็นต้องเฝ้าระวัง (เสาวนีย์ จิตต์หมวด. 2546 : 83) และในช่วงเวลา 5 ปีที่ผ่านมาความไม่สงบได้เพิ่มความรุนแรงมากยิ่งขึ้นและมีความซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆจนกำลังเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข อีกทั้งยังไม่สามารถแก้ไขได้ในเร็ววัน ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ และความสมานฉันท์และสันติสุข ความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก การลอบฆ่า ทำร้ายรายวัน ประชาชน และเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์อย่างต่อเนื่อง ทำลายสาธารณะสมบัติ ทรัพย์สินของประชาชน ทำให้มีผู้เสียชีวิต บาดเจ็บ ทุพพลภาพ ทำให้ขวัญและกำลังใจของคนในพื้นที่ลดน้อยลง

และนับวันเหตุการณ์ความรุนแรงนี้ยิ่งทวีขึ้น เมื่อมีเหตุการณ์ร้ายแรงต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ทำให้รัฐบาลได้จัดตั้งหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาแก้ปัญหาภาคใต้ และได้มีการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งมีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม พุทธศักราช 2548 (ภาพข่าวทักษิณ. 2548:14) ประชาชนทั้งประเทศมีความวิตกกังวลและห่วงใยต่อสถานการณ์ดังกล่าวแม้กระทั่งองค์พระประมุขของประเทศและพระราชินีที่ทรงห่วงใยความเป็นอยู่ของราษฎรของพระองค์ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถได้มีพระราชเสาวนีย์เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2548 มีความสำคัญว่า “...เพราะการนิ่งเฉยเหมือนชินชาต่อข่าวที่พี่น้องทางใต้ที่ถูกฆ่าตายไปทุกวันนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าผิด แล้วต่อไปจะกลายเป็นภัยต่อบ้านต่อเมือง ข้าพเจ้าเองต้องออกมาพูด ขอความร่วมมือจากท่านทั้งหลายถึงสองครั้งแล้ว ทั้งที่ไม่เคยพูดไม่เคยทำมาก่อน ข้าพเจ้าต้องขอร้องคนไทยทั่วประเทศทุกคนอีกครั้งหนึ่ง ขอร้ององค์กร ขอร้องสมาคมทั้งหลาย ให้ร่วมพลังกันประณามการกระทำที่ไร้มนุษยธรรมนี้ ให้ผู้ที่มีจิตใจอำมหิต รู้ว่าคนไทยทั้งประเทศจะไม่มีวันยอมที่จะนิ่งเฉยยอมให้ผู้คนเช่นฆ่าผู้บริสุทธิ์โดยไม่มีสาเหตุสมควรที่จะละอายแก่ใจ และเลิกยุติการกระทำดังกล่าวนี้เสียที น่าจะเลิกได้แล้ว นานพอแล้ว...” (ภาพข่าวทักษิณ. 2548: 26) จากพระราชเสาวนีย์ดังกล่าวของล้นเกล้าชาวไทย นับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ของปวงชนชาวไทยที่ทรงมีความห่วงใยในทุกข์สุขของประชากรต่อความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต จากพื้นที่ที่มีแต่ความสงบร่มเย็น เต็มไปด้วยทรัพยากรที่มีความอุดมสมบูรณ์ การดำรงชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมถือว่าเป็นเสน่ห์อีกประการหนึ่งของชายแดนภาคใต้ ดังดำรัสของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ที่มัสยิดกลางประจำจังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2547 ความตอนหนึ่งว่า “...ข้าพเจ้าเองได้เคยมาเยี่ยมจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้แล้วหลายครั้ง และทุกครั้งในทุกหนทุกแห่งที่ได้ไปก็ได้พบแต่ความสงบสุข และการต้อนรับที่อบอุ่น จริใจ เมื่อได้ทราบความเดือดร้อน ยุ่งยากที่เกิดขึ้นก็ร้อนใจ จึงได้หาโอกาสมาเยี่ยมเยียน และอยากจะกล่าวย้ำกับทุกท่านว่า ประเทศไทยเราแม้จะประกอบด้วยคนหลายเชื้อชาติ ศาสนา แต่เราก็อยู่ร่วมกันด้วยความร่มเย็นเป็นสุขมาช้านาน โดยที่ทุกคนทุกฝ่ายก็ถือว่าเป็นคนไทย ข้อนี้นับว่าเป็นคุณลักษณะที่ดีเด่นของประเทศเราซึ่งหาได้ยากในประเทศอื่น ดังนั้นเมื่อมีปัญหาอันใดซึ่งก่อให้เกิดความเดือดร้อนยุ่งยากหรือไม่เข้าใจกัน ทุกคนทุกฝ่ายจึงควรที่จะหันหน้าเข้าหากัน พบปะพูดคุยกัน ทำความเข้าใจกัน เพื่อให้แผ่นดินไทยซึ่งเป็นที่เกิดที่อาศัยของพวกเรา เป็นแผ่นดินที่ทุกคนทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา ได้อยู่ร่วมกันด้วยความผาสุก ร่มเย็นตลอดไป...” (THE NATION. 2004: ออนไลน์). จากพระราชดำรัส จึงเป็นข้อเตือนใจให้ประชาชนคนไทยทุกคนว่าถึงเวลาที่ต้องร่วมมือร่วมใจกันในการแก้ปัญหาของบ้านเมืองซึ่งเป็นแผ่นดินถิ่นกำเนิดของเราทุกคน

เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการใช้ความรุนแรงส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของประชาชน เศรษฐกิจ สังคมและต่อภาพลักษณ์ของประเทศเป็นอย่างยิ่ง ความน่าเชื่อถือที่นานาประเทศมีต่อประเทศไทยลดลง ขัดกับแนวการดำเนินชีวิตของคนไทยที่ว่า “ไทยนี้รักสงบ” ความไม่สงบในครั้งนี้ไม่ว่าจะเกิดขึ้นจากสาเหตุใดก็ตาม มีแต่จะทำให้เกิดการ

สูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศในทุกๆด้าน ในฐานะที่ผู้วิจัยเกิดและเติบโตในพื้นที่ที่ประสบปัญหา และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านที่ทรงมีความห่วงใยทุกข์สุขของราษฎร ไคร่ขอแสดงความจงรักภักดีโดยการสืบสานต่อแนวพระราชดำริดังกล่าว เพื่อสร้างสมานฉันท์และสันติสุขให้เกิดแก่ประชาชนโดยเชื่อว่า หนทางสำคัญที่สามารถแก้ไขปัญหาคือ ความรุนแรง ความขัดแย้งในสังคมและสร้างความผาสุกของคนในชาติได้ดีและอย่างยั่งยืนทางหนึ่งนั้นควรเริ่มต้นที่โรงเรียน โดยการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกของการรักสงบและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขลงไปตั้งแต่วัยเด็กและเยาวชนเนื่องจากเด็กและเยาวชนเป็นวัยที่สามารถจะปลูกฝังและสามารถเรียนรู้ได้ดีเป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กยังเป็น “ไม้อ่อนที่ตัดง่าย” การที่จะพัฒนาเด็กให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคมนั้น เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าจำเป็นต้องเริ่มต้นแต่ระยะต้นของชีวิต เพราะเด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า และโรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญของสังคมซึ่งมีบทบาทในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อเป็นการตอบสนองต่อนโยบายของประเทศ ดังคำกล่าวของนักปราชญ์ที่ยิ่งใหญ่คือ พลาโต (Plato) ที่กล่าวว่า “อยากให้ประเทศเป็นเช่นใดก็จงใส่สิ่งนั้นเข้าไปในโรงเรียน” การจัดการศึกษา ที่สอดคล้องตามสภาพจริงของสังคมจะต้องมองโรงเรียนเป็นสังคมที่จำลองจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนให้เจริญถึงขีดสุด (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2543: 5)

อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เป็นอำเภอหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาของคนในชุมชนมายาวนาน ผู้คนที่มีความหลากหลายทั้ง ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและความเป็นอยู่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ ทั้งยังมีทรัพยากรที่มีความอุดมสมบูรณ์ ภูมิปัญญาที่ได้รับ การสืบทอดต่อเนื่องกันมา และเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยเกิดขึ้น การก่อเหตุโดยส่วนใหญ่มักพุ่งเป้าที่จะทำให้ผู้ในชุมชนหวาดกลัว ไม่กล้าที่จะออกมาในพื้นที่ที่มีผู้คนพลุกพล่าน เช่นเหตุการณ์ระเบิดหน้าที่ว่าอำเภอจะนะซึ่งถือว่าเป็นแหล่งรวมของสถานที่ราชการ นับว่าเป็นความโชคดีที่ไม่มีผู้ใดเสียชีวิต หลายครั้งที่เหตุการณ์ได้เกิดขึ้นทำให้เกิดการสูญเสียมีผู้ ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ขวัญและกำลังใจของคนในพื้นที่ผู้คนในชุมชนขาดหาย การไว้น้ำใจเชื่อใจกัน ความรักและความผูกพันที่มีมาเริ่มขาดหายไป การที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของนักเรียนเอง จะทำให้นักเรียนได้มีความเข้าใจ ชุมชน บ้านเกิดของนักเรียนมากยิ่งขึ้น จะทำให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจ เกิดความรัก ความผูกพัน มีความภาคภูมิใจ สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการพัฒนาตนเองและท้องถิ่นได้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม

หลักสูตรสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้เน้นการดำรงชีวิตการอยู่ร่วมกัน ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข มีสาระเกี่ยวกับการศึกษา หลักธรรมทางศาสนา ความเป็นมาของชาติไทย ภูมิปัญญาไทย การปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมรวมถึง การจัดการผลิต และการบริโภคทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพลเมืองดีตาม กฎหมายประเพณีและวัฒนธรรมไทย ตามระบอบการปกครองประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข มีความภาคภูมิใจและดำรงความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544: 20 – 22)

จากหลักการและเหตุผลตลอดจนปัญหาดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยเป็นผู้หนึ่งที่เกิดและเติบโตอยู่ในอำเภอจะนะ จึงมีความสนใจในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนและชุมชนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพัฒนาและตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของนักเรียน มีความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความถูกต้องเหมาะสม
3. นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของความเป็นพลเมืองดี เป็นผู้หนึ่งที่สร้างความสมานฉันท์และสันติสุข ความมั่นคงต่อประเทศชาติต่อไป
4. เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร ครูผู้สอน ตลอดจนผู้มีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. พื้นที่ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกชุมชนและโรงเรียนที่จะทำการวิจัย คือ ตำบลบ้านนา อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่ในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นนำมาจัดทำเป็นหลักสูตร และโรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 เป็นโรงเรียนสำหรับทดลองใช้หลักสูตร เหตุที่เลือกชุมชนและโรงเรียนดังกล่าวเพราะว่า

1.1 โรงเรียนบ้านนา เป็นโรงเรียนขนาดกลาง เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมีประวัติการจัดการเรียนการสอนที่ดี และโรงเรียนอยู่ในเขตชุมชนซึ่ง

อยู่ใกล้กับจุดที่เกิดเหตุการณ์ระเบิดบริเวณหน้าว่าการอำเภอจะนะ ซึ่งโรงเรียนอยู่ห่างจากจุดเกิดเหตุเพียง 50 เมตร นักเรียนร้อยละ 33.06 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 66.83 นับถือศาสนาอิสลาม และร้อยละ 0.11 นับถือศาสนาคริสต์

1.2 อำเภอจะนะ โดยเฉพาะตำบลบ้านนา เป็นตำบลที่เป็นศูนย์กลางของอำเภอจะนะ เป็นจุดรวมของสถานที่ราชการ คือ ที่ว่าการอำเภอจะนะ สถานีตำรวจภูธรจะนะ โรงพยาบาลจะนะ โรงเรียนบ้านนา ที่ทำการไปรษณีย์ ธนาคารออมสิน ซึ่งมีพื้นที่อยู่ใกล้เคียงกัน

1.3 อำเภอจะนะ เป็นพื้นที่ที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจและสังคม นับตั้งแต่มีโครงการก่อสร้างโรงแยกก๊าซและโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าจะนะ

1.4 อำเภอจะนะเป็นหนึ่งในสี่อำเภอของจังหวัดสงขลาอีกพื้นที่หนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบเรียบร้อย

2. หลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้คือหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และความคิดเห็นของบุคคลในท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นตามหลักการสร้างและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะการปรับเพิ่มรายละเอียดเนื้อหา จากสภาพปัญหาและความต้องจำเป็นทางการศึกษาของท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคมและชุมชนได้

3. ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 3 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 3 ห้องเรียน 132 คน โดยห้องเรียนแต่ละห้องจัดแบบคละความสามารถ

4. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่นครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 3 จำนวน 1 ห้องเรียน เป็นนักเรียน 44 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random) โดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ทำการวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ใช้เวลาในการทำวิจัยสัปดาห์ 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง โดยการใช้หลักสูตรเป็นเวลา 12 ชั่วโมง ทดสอบก่อนและหลังเรียนเป็นเวลา 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 14 ชั่วโมง

6. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการสำรวจความต้องการเบื้องต้น โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับ ผู้บริหารสถานศึกษา เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ผู้นำชุมชน ครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในช่วงชั้นที่ 2 แล้วนำผลการสัมภาษณ์มาจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วยการเรียนรู้จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ จะนะอำเภอน่าอยู่ แตกต่างแต่ไม่แตกแยก ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สถานการณ์ฉุกเฉิน พลเมืองดี และ เราอยู่ร่วมกัน

7. ตัวแปรที่ศึกษา

7.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3

7.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

7.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข

7.2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

8. นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **หลักสูตรท้องถิ่น** หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ความสอดคล้องตามความต้องการและปัญหาในท้องถิ่นเรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ ระยะเวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ซึ่งประกอบไปด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 6 แผน ดังนี้

1. จะนะอำเภอน่าอยู่
2. แตกต่างแต่ไม่แตกแยก
3. ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
4. สถานการณ์ฉุกเฉิน
5. พลเมืองดี
6. เราอยู่ร่วมกัน

2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “การเสริมสร้างความสมานฉันท์

และสันติสุข” หมายถึง การนำเอามาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกระทรวงศึกษาธิการ และความเห็นของบุคคลในท้องถิ่นมาจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง

การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การร่างหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของร่างหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบประสิทธิภาพหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 6 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

2. ประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรท้องถิ่นตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.1 คุณภาพของร่างหลักสูตร เกิดจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีตัวชี้วัด คือ ความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบของร่างหลักสูตร

2.2 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพหลักสูตร เกิดจากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งพิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข ซึ่งวัดจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการหาคุณภาพแล้ว

2.2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะที่มุ่งเน้นความสมานฉันท์และสันติสุขในรูปของการรับรู้ หรือเอาใจใส่ การตอบสนอง การเห็นคุณค่า ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะต่อไปนี้

1. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หมายถึง ความสำนึกอันดีงามที่จะช่วยส่งเสริมให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรือง ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาด้วยความเลื่อมใส เป็นศาสนิกชนที่ดี เทิดทูนพระเกียรติคุณพระมหากษัตริย์และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

2. ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย หมายถึง รู้สำนึกในบุญคุณ และมีความภาคภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นคนไทย ตระหนักและเห็นคุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย

3. ความเป็นคนดีมีศีลธรรม เคารพกฎหมายบ้านเมือง หมายถึง ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคม ปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง พยายามที่จะให้ผู้อื่นมีความสุข กระทำสิ่งที่ก่อให้เกิดความสงบสุขทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

4. การรู้รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ หมายถึง มีความสำนึกตลอดจนแนะนำชักชวนผู้อื่น ให้ปฏิบัติต่อสิ่งที่ตนเป็นของส่วนรวม โดยการใช้อย่างทะนุถนอม บำรุงรักษา เป็นหูเป็นตาในการดูแลรักษาสาธารณสมบัติ

5. ความสมัครสมานสามัคคี หมายถึง รักสันติ เห็นความสำคัญของการร่วมแรงร่วมใจกัน ปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตย เคารพสิทธิของผู้อื่น คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งวัดได้จากแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และผ่านการหาคุณภาพแล้ว

3. ความสมานฉันท์และสันติสุข หมายถึง ความพึงพอใจในการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายไม่แบ่งพรรค แบ่งพวก มีความรักใคร่ปรองดองกัน สามัคคี

4. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เครื่องมือวัดความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

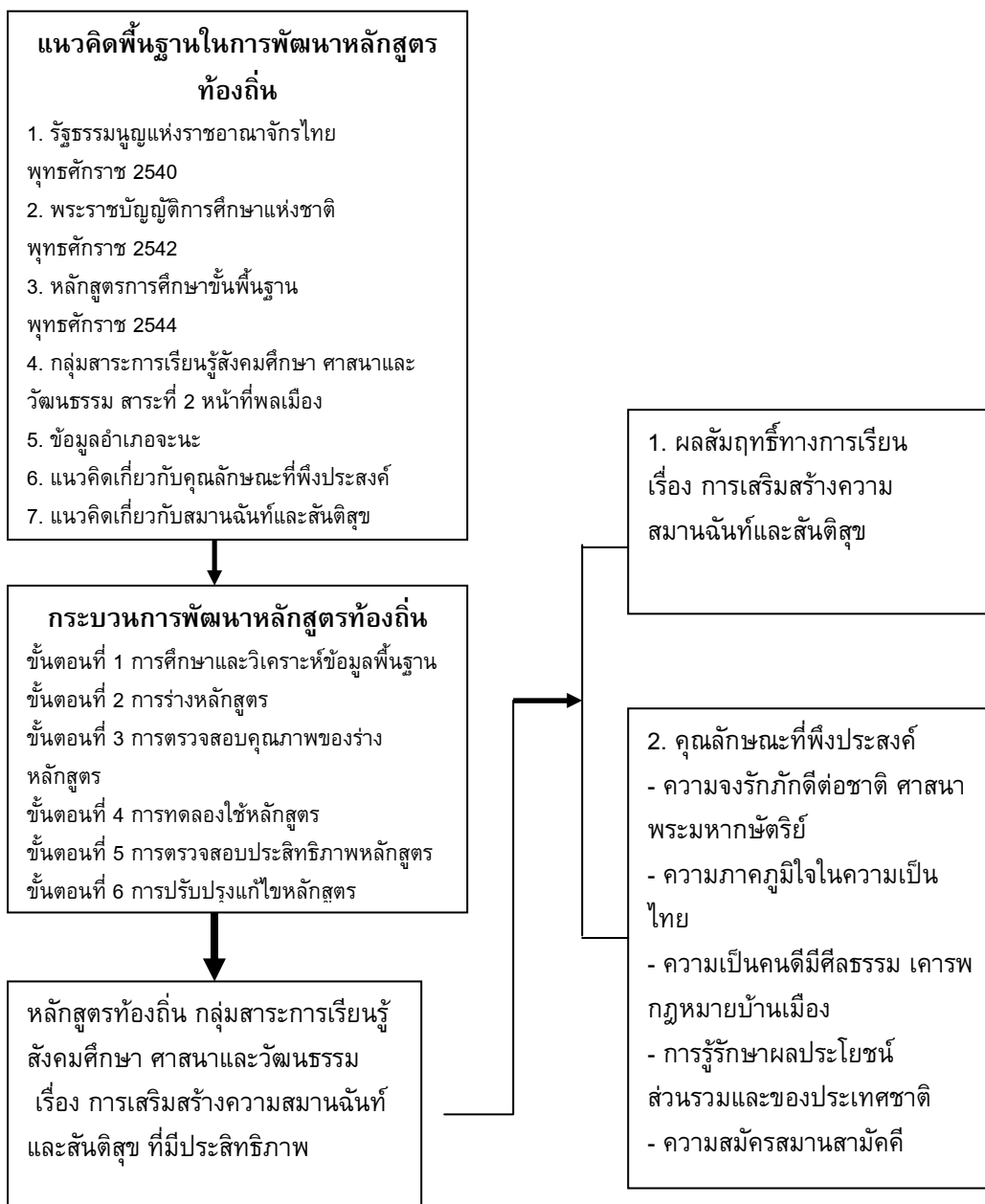
5. แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง เครื่องมือวัดคุณลักษณะที่มุ่งเน้นความสมานฉันท์และสันติสุขในรูปของการรับรู้ หรือเอาใจใส่ การตอบสนอง การเห็นคุณค่า ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะต่อไปนี้

- ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย
- ความเป็นคนดีมีศีลธรรม เคารพกฎหมายบ้านเมือง
- การรู้รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ
- ความสมัครสมานสามัคคี

ซึ่งเป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่าแบบตัวเลข โดยแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5 ระดับ ดีมาก ดี ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสามัคคีและสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเนื่องจาก

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสามัคคีและสันติสุข หลังการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนการเรียนรู้
2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสามัคคีและสันติสุข อยู่ในระดับดี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
3. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
5. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
6. สาระและมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
7. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
8. แนวคิดที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์
9. แนวคิดที่เกี่ยวกับความสมานฉันท์และสันติสุข
10. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
11. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
 - 11.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 11.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

ตามความรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กล่าวถึงการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น การอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ในหลายมาตรา

มาตรา 46 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 69 บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษา อบรม พึ่งพิทักษ์ ป้องกันและสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 81 รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยใน ศิลปะวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

ตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีผลให้มีการตรา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แนวทางการจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับ นโยบายการปฏิรูปการศึกษา ที่เน้นความสำคัญของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาและสร้างองค์ความรู้ ความสามารถของตนเอง และสามารถนำความรู้มาประยุกต์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของ การศึกษากับศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสภาพแวดล้อมในชุมชน ดังมาตราที่สรุปให้เห็น ภาพรวมต่อไปนี้

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

มาตรา 23 หลักการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการ ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ (1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย

มาตรา 27 และ 28 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบ อาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

หลักสูตรต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยสาระของหลักสูตร ทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาให้มีความสมดุล ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

มาตรา 29 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น จัดกระบวนการเรียนรู้ ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งการหาวิธีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ความรอบรู้ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ เพื่อการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรบุคคลให้เต็มตาม ศักยภาพ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มีทักษะด้านวิชาการ ความชำนาญด้านวิชาชีพ ใฝ่รู้แสวงหาและเรียนรู้อย่างมีความสุข ในสังคมฐานความรู้ มีทักษะคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม ประเทศชาติให้มั่นคง และคงคุณค่าบนพื้นฐานความเป็นไทย อีกทั้ง การพัฒนาการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนา หลักสูตร ซึ่งหลักสูตรถือเป็นหัวใจสำคัญ ดังนั้นจึงต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับผู้เรียนและสภาพท้องถิ่น โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ เพื่อให้หลักสูตรนั้นมีความสอดคล้องกับผู้เรียนและท้องถิ่น มากที่สุด

3. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

กรมวิชาการ (2545 :4-8.) ได้เสนอเนื้อหาสาระ โครงสร้างและรายละเอียดของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

1. หลักการ

นโยบายของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการที่กำหนดไว้ ดังนี้

1.1 เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

1.2 เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

1.4 เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้

1.5 เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2. จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

2.1 เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

2.2 มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า

2.3 มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

2.4 มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต

2.5 รักการออกกำลังกาย ดูแลตัวเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

2.6 มีประสิทธิภาพในการผลิต และการบริโภคมีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค

2.7 เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.8 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

2.9 รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

3. โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดให้สถานศึกษาและมีส่วนเกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จึงมีการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

3.1 ระดับช่วงชั้นกำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

3.2 สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะ หรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณธรรมหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่มดังนี้

3.2.1 ภาษาไทย

3.2.2 คณิตศาสตร์

3.2.3 วิทยาศาสตร์

3.2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

3.2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

3.2.6 ศิลปะ

3.2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

3.2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนโดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักการในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ กลุ่มที่สองประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

การจัดการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะ กลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่นๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้นสถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

3.3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต้องเป็นลักษณะกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพมุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ในครบทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่สนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณธรรมเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมายมีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้มีความเหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาความสามารถของตนเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

3.3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจรตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

4. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะคือ

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และ มัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

5. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาเรียนในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 – 1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 – 5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 – 1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 – 5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000 – 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5 – 6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5 – 6 ชั่วโมง

สถานศึกษาอาจจัดเวลาเรียนและกลุ่มสาระต่างๆได้ตามสภาพกลุ่มเป้าหมายสำหรับการศึกษานอกระบบ สามารถจัดเวลาเรียนและช่วงชั้นได้ตามระดับการศึกษา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศไทย มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ

4. เอกสารเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

4.1 ความหมายของหลักสูตร

คำว่า หลักสูตร ได้มีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันหลายประการ ตามทัศนะของแต่ละท่าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อ แนวคิด ปรัชญา และประสบการณ์ ซึ่งพอจะประมวลความหมายที่สำคัญ ได้ดังนี้

หลักสูตร หมายถึง วิชาที่กำหนดให้ศึกษา เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 951)

ธำรง บัวศรี (2532 : 6) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรม และประมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆตามจุดหมายที่กำหนดไว้

ธีรยุทธ์ เสนียวงศ์ ณ อยุธยา (2542 : 38) กล่าวถึงหลักสูตรว่ามีความหมายเป็น 2 ประการ คือ ประการแรก หลักสูตรในความหมายแคบ หมายถึง เอกสารที่กำหนดโครงการศึกษาของผู้เรียนประกอบด้วย ความมุ่งหมายของการให้การศึกษา เนื้อหาวิชา และอัตราเวลาเรียน กิจกรรมและประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน เช่น หนังสือหลักสูตร ระดับชั้นต่างๆที่กระทรวงศึกษาธิการจัดพิมพ์ขึ้น ประการที่สอง หลักสูตรในความหมายกว้าง หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปตามความมุ่งหมายกำหนดไว้

ชมพันธุ์ ภูษธร ณ อยุธยา (2540 : 3 – 5) ได้อธิบายความหมายของหลักสูตร ว่ามีความแตกต่างกันไปตั้งแต่ความหมายที่แคบสุดจนถึงกว้างสุด แต่จำแนกความคิดเห็นของนักการศึกษาที่ได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตร ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

1. หลักสูตร หมายถึง แผนประสบการณ์การเรียนรู้ นักการศึกษาที่มีความเห็นว่า หลักสูตรหมายถึง แผนประสบการณ์การเรียนรู้ มองหลักสูตรในลักษณะที่เป็นเอกสาร หรือโครงการศึกษาที่สถาบันการศึกษาได้วางแผนไว้เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามแผนหรือโครงการที่กำหนดไว้ หลักสูตรตามความหมายนี้หมายรวมถึง แผนการเรียนรู้ หรือรายวิชาต่างๆที่กำหนดให้เรียนรวมทั้งเนื้อหาวิชาของรายวิชาต่างๆ กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและการประเมินผล ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผน ความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มนี้ไม่รวมถึงการนำหลักสูตรไปใช้หรือการเรียนการสอนที่ปฏิบัติจริง แต่ทั้งแผนประสบการณ์การเรียนรู้กับการเรียนการสอนที่ปฏิบัติจริง มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

2. หลักสูตร หมายถึงประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่สถาบันการศึกษาจัดให้ แนวคิดนี้จะหมายรวมถึงประสบการณ์การเรียนรู้และการนำหลักสูตรไปใช้ด้วย ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิด ของทั้งทาบาและไทเลอร์ที่เห็นว่า หลักสูตรประกอบด้วยจุดมุ่งหมายประสบการณ์ทางการศึกษา หรือเนื้อหา การจัดประสบการณ์ทางการศึกษาหรือ การจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และการประเมินผล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542 : 91) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการคือ

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการ และการนำไปใช้ในการจัดการเรียน การสอนตามที่มุ่งหมายไว้
2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษาโดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) และครู นักเรียน วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (Process) ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิต (Output) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งประสงค์จะฝึกอบรมผู้เรียนให้ เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

โบแชมปี (Beauchamp. 1968 : 61) หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียน จัดให้แก่นักเรียน

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander. 1974 : 8) หลักสูตร หมายถึง การ จัดเตรียมมวลประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอย่าง กว้างๆและจุดมุ่งหมายเฉพาะโรงเรียน

กู๊ด (Good. 1973 : 157) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ

1. เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา
2. เค้าโครงทั่วไปของเนื้อหาหรือถึงเฉพาะที่จะต้องสอบ ซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่เด็ก เพื่อให้มีความรู้ชั้น
3. กลุ่มวิชาและการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนได้เล่าเรียนภายใต้การ แนะนำของโรงเรียนและสถาบันการศึกษา

เฮนเซน (Hensen. 1995 : 8) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรว่า เป็นกิจกรรมที่โรงเรียน วางแผนไว้ เพื่อจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้

โอลิวา (Oliva.1992 : 8 – 9) ได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตรโดยแบ่งเป็น

1. การให้นิยามโดยยึดจุดประสงค์ (Purpose) หลักสูตรจึงมีภาระหน้าที่ที่จะทำ ให้ผู้เรียนควรจะเป็นอย่างไร หรือมีลักษณะอย่างไร หลักสูตรในแนวคิดนี้จึงมีความหมายในลักษณะที่ เป็นวิธีการที่นำไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายนั้นๆ เช่น หลักสูตรคือการถ่ายทอด มรดกทางวัฒนธรรม หลักสูตรคือการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน เป็นต้น

2. การให้นิยามโดยยึดบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Contexts) นิยามของหลักสูตรในลักษณะนี้ จึงเป็นการอธิบายถึงลักษณะทั่วไปของหลักสูตรซึ่งแล้วแต่ว่าเนื้อหาสาระของหลักสูตรนั้นมีลักษณะเป็นอย่างไร เช่น หลักสูตรที่ยึดเนื้อหาวิชา หรือหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์ หรือหลักสูตรที่การปฏิรูปสังคม เป็นต้น

3. การให้นิยามโดยยึดวิธีดำเนินการหรือยุทธศาสตร์ (Strategies) เป็นการนิยามในเชิงวิธีดำเนินการที่เป็นกระบวนการยุทธศาสตร์หรือเทคนิควิธีการในการจัดการเรียนการสอนเช่น หลักสูตรคือกระบวนการแก้ปัญหา หลักสูตรคือการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม/การทำงานกลุ่ม หลักสูตรคือการเรียนรู้เป็นรายบุคคล หลักสูตรคือโครงการหรือแผนการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

โอเลียได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ แผนงานหรือโครงการที่จัดประสบการณ์ทั้งหมดให้แก่ผู้เรียน ภายใต้การดำเนินงานของโรงเรียน และในทางปฏิบัติหลักสูตรประกอบด้วย จำนวนของแผนการต่างๆที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร และมีขอบเขตกว้างขวางหลากหลาย เป็นแนวทางของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต้องการ ดังนั้น หลักสูตรอาจเป็นหน่วย (Unit) เป็นรายวิชา (Course) หรือเป็นรายวิชาย่อยต่างๆ (Sequence of courses) แผนงานหรือโครงการทางการศึกษาดังกล่าวนี้ อาจจัดขึ้นได้ทั้งในและนอกชั้นเรียนหรือโรงเรียน

จากความหมายของหลักสูตรข้างต้น สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง ความรู้และมวลประสบการณ์ต่างๆที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาและคุณลักษณะตามความมุ่งหมายที่ต้องการ ซึ่งมีลักษณะเป็นแผนโครงการที่ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมต่างๆการวัดประเมินผล การจัดกระบวนการเรียนการสอน

4.2 ระดับของหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 3 - 4) ได้กล่าวถึงระดับของหลักสูตรไว้ 3 ระดับ

1. หลักสูตรระดับชาติหรือหลักสูตรแม่บท คือ เป็นหลักสูตรแกนกลางที่เขียนไว้กว้าง และบรรจุสาระที่จำเป็นที่ทุกคนในประเทศจะต้องเรียนรู้เหมือนกัน เพื่อเสริมสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไว้ เช่น ภาษาไทย เป็นภาษาประจำชาติ เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยจึงมีความจำเป็นต่อคนไทยเป็นอย่างยิ่ง ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อความสำเร็จในชีวิต เป็นต้น ฉะนั้นทุกคนต้องเรียน

2. หลักสูตรระดับท้องถิ่น คือ การนำเอาหลักสูตรแม่บทมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น สาระการเรียนรู้สอดคล้องสัมพันธ์กับท้องถิ่นมากขึ้น ไม่ใช่การเรียนแบบรู้ไว้ใช้ว่า แต่เป็นการเรียนรู้ที่นำไปใช้ได้จริงในชีวิต

3. หลักสูตรระดับห้องเรียน ซึ่งเป็นหลักสูตรที่สำคัญที่สุด สังคมจะเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับหลักสูตรระดับนี้ และบุคคลที่สำคัญที่สุดคือครู ซึ่งครูส่วนมากเข้าใจผิดคิดว่าตนเองไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ตามจริงแล้ว การพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียนนั้นเป็นความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ครูจะนำหลักสูตรระดับชาติ ระดับท้องถิ่น มาปรับใช้ให้เหมาะสม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 6) ได้แบ่งระดับของหลักสูตรไว้ 3 ระดับ ดังนี้

1. หลักสูตรระดับชาติ หรือหลักสูตรแม่บท เป็นหลักสูตรที่กำหนด เนื้อหาสาระ และกิจกรรมอย่างกว้างๆ เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้คล้ายคลึงกันเพื่อสร้างเอกลักษณ์ของชาติซึ่งในส่วนนี้กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้รับผิดชอบ

2. หลักสูตรระดับท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่นำเอาหลักสูตรแม่บทมาปรับเพิ่มขยายหรือสร้างหลักสูตรย่อยระดับท้องถิ่นขึ้นมาเสริมหลักสูตรแม่บท เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพความจำเป็น หรือความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ ดังนั้น หลักสูตรในระดับนี้จะมีลักษณะเป็นแนวปฏิบัติได้มากกว่าหลักสูตรแม่บท ขอบเขตของคำว่า “ท้องถิ่น” นี้มีความหมายกว้างครอบคลุมตั้งแต่หลักสูตรระดับเขตการศึกษา ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับกลุ่มโรงเรียนและระดับโรงเรียนหรือห้องเรียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลักสูตรนั้นๆ ได้สร้างขึ้นมาเสริมหลักสูตรแม่บท หรือนำหลักสูตรแม่บทมาปรับ เพิ่ม ขยายให้เหมาะสมกับท้องถิ่นระดับใด

3. หลักสูตรระดับโรงเรียนหรือห้องเรียน ที่สร้างหรือปรับ เพิ่ม ขยาย ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชนที่โรงเรียนนั้นๆ ตั้งอยู่ของนักเรียนนั้น ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด และจะเป็นหลักสูตรที่มีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตและท้องถิ่นตน

สำหรับ โซเวลล์ (Sowell. 1996 : 6) ได้แบ่งหลักสูตรออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. หลักสูตรระดับสังคม (The society curriculum) เป็นหลักสูตรที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียน และถูกสร้างโดยรัฐ นักการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ผู้บริหารระดับต่างๆ และผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา

2. หลักสูตรระดับสถาบัน (The institutional curriculum) เป็นหลักสูตรที่ใช้ในสถานศึกษา และได้รับมาจากหลักสูตรระดับสังคม มีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม โดยนักการศึกษาและคณะทำงานในระดับท้องถิ่น

3. หลักสูตรระดับการเรียนการสอน (The instructional curriculum) เป็นหลักสูตรที่เป็นการวางแผนของครูและถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน

4. หลักสูตรระดับประสบการณ์ (The experience curriculum) เป็นหลักสูตรที่ยอมรับและถูกจัดขึ้นโดยผู้เรียนเอง ทั้งนี้เพราะว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้นหลักสูตรจึงต้องสอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละคน

จากแนวคิดของนักการศึกษาพอจะสรุปได้ว่า หลักสูตรการศึกษาได้แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. หลักสูตรระดับชาติ เป็นหลักสูตรที่เป็นแกนในระบบการศึกษาที่ทั่วประเทศจะต้องใช้และยึดเป็นแกนหลักในการจัดการศึกษา เพื่อเป็นการสร้างและดำรงซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

2. หลักสูตรระดับท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นจากการนำหลักสูตรระดับชาติมาปรับ เพิ่ม ขยาย หรือสร้างหลักสูตรย่อยขึ้นมาเสริมหลักสูตรระดับชาติ โดยที่หลักสูตรระดับท้องถิ่นจะต้องปรับ เพิ่ม ขยาย หรือสร้างมาจากพื้นฐานความต้องการและสภาพของท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

3. หลักสูตรระดับโรงเรียน เป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของโรงเรียนนั้นๆ

4.3 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษามาก ถือว่าเป็นหัวใจ เพราะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีทิศทางตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร นักการศึกษาจึงได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

วิชย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542 : 48) ให้ความหมายว่า การพัฒนาหลักสูตร คือ การปรับปรุง โครงการที่ประมวลความรู้ เนื้อหาและประสบการณ์ทั้งหลายในหลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

สัจด อุทรานันท์ (2532 : 30) กล่าวว่า คำว่า “การพัฒนา” หรือคำในภาษาอังกฤษว่า “development” มีความหมายที่เด่นชัดอยู่ 2 ลักษณะ คือลักษณะแรก หมายถึง การทำให้ดีขึ้น หรือทำให้สมบูรณ์ขึ้น และอีกลักษณะหนึ่ง หมายถึง ทำให้เกิดขึ้น โดยเหตุนี้ ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรจึงอาจมีความหมายได้ 2 ลักษณะเช่นเดียวกัน คือ ความหมายแรก หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือสมบูรณ์ขึ้น และอีกความหมายหนึ่งก็คือเป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2540 : 16) ให้ความหมายว่า การพัฒนาหลักสูตรคือ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาหรือคิดประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนและสามารถประเมินผลได้ว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor ;& Alexander. 1974 : 7) ให้ความหมายว่า การพัฒนาหลักสูตรคือ การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย ความหมายของคำว่า การพัฒนาหลักสูตรจะรวมไปถึงการผลิตเอกสารต่างๆ สำหรับผู้เรียนด้วย

กู๊ด (Good. 1973 : 157) ได้ให้ความหมายการพัฒนาหลักสูตรไว้ 2 ความหมาย คือ

1. ระบบการพัฒนาหลักสูตรหนึ่งเพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียน หรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน วัสดุ หลักสูตร วิธีการสอน รวมทั้งการประเมินผล โดยจัดให้มีการปรับปรุงหลักสูตรทั้งระบบติดต่อกันไป หรือปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาให้เหมาะสม
2. การดัดแปลงให้แตกต่างออกไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นมาใหม่ โดยการเปลี่ยนแปลงแบบของหลักสูตร

เซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และ เลวิส (Saylor ; Alexander ;& Lewis. 1974 : 8) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขต (Goals, Objectives and Domains)
2. การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design)
3. การใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation)
4. การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation)

จากแนวคิดของนักการศึกษาสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร คือ กระบวนการที่นำเอาหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วนำมาปรับปรุงให้ดีขึ้น หรือแก้ไข หรือจัดทำขึ้นใหม่ ทั้งหลักสูตรระดับชาติ ระดับท้องถิ่น โดยการปรับปรุงโครงสร้าง เนื้อหา และมวลประสบการณ์ทั้งหลายในหลักสูตรเดิม ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาในด้านต่างให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและสภาพสังคมในปัจจุบัน

4.4 ระดับของการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับห้องเรียน เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor ;& Alexander. 1974 : 29) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรระดับต่างๆ ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรระดับชาติ เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยยึดถือแผนการศึกษาชาติ โครงการต่างๆระบบการศึกษา และสิ่งที่มีอิทธิพลต่างๆ เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร
2. การพัฒนาหลักสูตรระดับมลรัฐ เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรของรัฐและคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านต่างๆ ซึ่งหลักสูตรที่จัดทำขึ้นในระดับนี้จะเป็นแนวทางในหน่วยงานระดับล่างนำไปพัฒนาต่อไป

3. การพัฒนาหลักสูตรสูตรระดับกลุ่มโรงเรียน เป็นการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น โดยสภาหลักสูตร คณะกรรมการหลักสูตรและคณะกรรมการที่ศึกษาระดับต่างๆ

4. การพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียน โดยแผนกวิชาต่างๆ และคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน

6. การพัฒนาหลักสูตรโดยคณะครู เป็นการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละระดับชั้น แต่ละแผนกวิชา

7. การพัฒนาหลักสูตรโดยครูแต่ละคน เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยความร่วมมือของครู ผู้ปกครองและนักเรียน

มณฑิชา ชนะสิทธิ์ (2539 : 19) ได้กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรมี 4 ระดับ

1. การพัฒนาหลักสูตรระดับชาติเป็นการจัดทำหลักสูตรแม่บทในลักษณะกว้างๆเพื่อให้หน่วยงานระดับล่างนำไปใช้ได้

2. การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยเขตการศึกษา นำหลักสูตรระดับชาติมาปรับ หรือขยายให้มีความสอดคล้องกับท้องถิ่นในเขตการศึกษานั้น

3. การพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียน เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดย การนำเอาหลักสูตรระดับชาติ ระดับท้องถิ่น มาปรับ หรือขยายให้มีความสอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน

4.การพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียน เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยการนำเอาหลักสูตรระดับโรงเรียนมาปรับหรือขยายให้มีความละเอียด เหมาะสมกับหลักสูตรท้องถิ่น

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 67) ได้แบ่งระดับของการพัฒนาหลักสูตรของไทยเป็น 3 ระดับ

1. การพัฒนาหลักสูตรระดับชาติ เป็นการพัฒนาหลักสูตรที่มีหลักการจะต้องกระทำในระดับกว้างๆ เพื่อให้ท้องถิ่น สามารถนำไปปรับใช้ได้เหมาะสม

2. การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ท้องถิ่นในที่นี้หมายถึง ระดับภาค ระดับจังหวัด และระดับกลุ่มโรงเรียน เป็นการนำเอาหลักสูตรระดับชาติมาปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระให้มีความสอดคล้องกับท้องถิ่นนั้น

3. การพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียน เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยครูผู้สอน

จากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับระดับของการพัฒนาหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรระดับชาติเป็นการพัฒนาหลักสูตรระดับกว้างๆโดยยึดแผนการศึกษาชาติ เพื่อให้ผู้ใช้ในระดับต่างๆ นำไปขยายหรือปรับเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป
2. การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น คำว่าท้องถิ่นในระดับนี้ หมายถึง ระดับภาค ระดับจังหวัด กลุ่มโรงเรียน ซึ่งจะนำเอาหลักสูตรระดับชาติมาปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้มีความสอดคล้องกับแต่ละท้องถิ่น
3. การพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียน เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยโรงเรียน โดยมีกลุ่มวิชาต่างๆ และคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน ทำหน้าที่ปรับขยายให้มีความสอดคล้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน
4. การพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียน เป็นการพัฒนาที่เน้นความต้องการและความถนัด และความสนใจของผู้เรียน โดยการปรับจุดประสงค์ เนื้อหาวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอนโดยครูผู้สอน

4.5 กระบวนการหรือขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

ในการพัฒนาหลักสูตร ได้มีนักการศึกษากล่าวถึงกระบวนการหรือขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

ธำรง บัวศรี (2531 : 135 – 136) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรต้นแบบ หรือ หลักสูตรแม่บท ไว้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานหลักสูตร
2. การกำหนดจุดหมายของหลักสูตร
3. การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร
4. การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา
5. การเลือกเนื้อหาวิชา
6. การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
7. การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้
8. การกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
9. การกำหนดการประเมินผลการเรียนรู้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2533 : 60 -65) ได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรในรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร ซึ่งประกอบด้วยระบบต่างๆ คือ

1. ระบบการร่างหลักสูตร ประกอบด้วย
 - 1.1 สิ่งกำหนดหลักสูตร คือ การศึกษาข้อมูลต่างๆที่มีความสำคัญในการร่างหลักสูตร
 - 1.2 การกำหนดรูปแบบหลักสูตร
 - 1.3 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร
 - 1.4 การปรับแก้หลักสูตรก่อนนำไปใช้
2. ระบบการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย
 - 2.1 การอนุมัติหลักสูตร
 - 2.2 การวางแผนการใช้หลักสูตร
 - 2.3 การดำเนินการใช้หลักสูตร
3. ระบบการประเมินหลักสูตร ประกอบด้วย
 - 3.1 การวางแผนการประเมินหลักสูตร
 - 3.2 การเก็บข้อมูล
 - 3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.4 การรายงานข้อมูล

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542 : 88) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. การกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. การนำหลักสูตรไปใช้
5. การประเมินหลักสูตร
6. การปรับปรุง แก้ไข และเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
7. กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

สำหรับนักวิชาการต่างประเทศ มีนักพัฒนาหลักสูตรได้เสนอวิธีการขั้นตอนต่างๆ เช่น

ทาบ (Taba. 1962 : 12) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน คือ

1. การวินิจฉัยความต้องการ และความจำเป็นของสังคม
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
3. การเลือกเนื้อหาสาระ
4. การจัดเนื้อหาสาระ
5. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้
6. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้
7. การกำหนดวิธีการประเมินผล

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor ;& Alexander. 1974 : 27) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้

1. การศึกษาตัวแปรต่างๆจากภายนอก
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์
3. การออกแบบหลักสูตร
4. การนำหลักสูตรไปใช้
5. การประเมินหลักสูตร

จากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
2. การร่างหลักสูตร
 - 2.1 การกำหนดจุดมุ่งหมาย
 - 2.2 การกำหนดเนื้อหาสาระ
 - 2.3 การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้
 - 2.4 การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล
3. การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร
4. การทดลองใช้หลักสูตร
5. การประเมินหลักสูตร
6. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

5.1 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ความหมายของ “หลักสูตรท้องถิ่น” มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้คล้ายคลึงกัน ดังนี้
 ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 107 – 108) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นว่า หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานและบุคคลในท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น

ซึ่งคำว่า “ท้องถิ่น” มีความหมายสองประการ คือประการที่หนึ่ง ท้องถิ่น หมายถึง “ชุมชน” ที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานนั้นตั้งอยู่อาจเป็นชุมชนในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด หรือภาค ภูมิภาคก็ได้ และทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นอยู่ หรือกำลังเกิดขึ้นในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องประวัติความเป็นมา ที่ตั้ง สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ

ประการที่สอง ท้องถิ่น หมายถึง สถานศึกษาหรือหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งองค์กรภาครัฐหรือเอกชนอื่นๆ ที่มีชุมชนทุกระดับซึ่งสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542 : 124) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การนำหลักสูตรแกนกลางทั้งเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ที่พัฒนามาจาก ส่วนกลาง มาปรับขยาย หรือเพิ่มหรือสร้างหลักสูตรย่อยขึ้นให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น

สาลี ทองธิว (2543 : 18) ได้ว่าหลักสูตรท้องถิ่นหมายถึงดังนี้

1. เนื้อหาสาระ โครงสร้าง การจัดเวลา การบริหารหลักสูตร ซึ่งมาจากความต้องการของคนในท้องถิ่นเป็นสาระ แนวคิด หลักการที่คนในท้องถิ่นให้ความสำคัญ และมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดและการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นนั้น

2. เป็นหลักสูตรที่คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสร้างอย่างเท่าเทียมกับครูและผู้บริหารโรงเรียน

3. เป็นหลักสูตรที่คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการประเมินนักเรียน หรือค้นหาความรู้ทักษะของการเป็นคนในชุมชน

4. เป็นหลักสูตรที่ผสมผสานวัฒนธรรมของท้องถิ่น ความเป็นท้องถิ่น กับความสามารถที่จะนำเทคโนโลยีใหม่ๆมาใช้ เป็นการพัฒนาท้องถิ่นในลักษณะพัฒนาเพื่อความยั่งยืนของท้องถิ่นนั้นๆ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2527 : 28 – 29) ได้กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การนำหลักสูตรระดับชาติมาพิจารณาศึกษาวิเคราะห์ เพื่อปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระบางอย่างให้สัมพันธ์ สอดคล้องกับท้องถิ่น

กรมวิชาการ (2542 : 61) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหมายถึงการที่ กระทรวงศึกษาธิการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรตามข้อกำหนดใน โครงสร้างของหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่นตน เรียนรู้สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมในท้องถิ่น ตลอดจนสามารถพัฒนาชีวิต พัฒนาอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของ ตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่นของตนเองได้

มณฑิชา ชนะสิทธิ์ (2539 : 21) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การ ขยายหรือปรับหลักสูตรแม่บท โดยจัดการทำรายละเอียดเนื้อหาสาระ แผนการสอน สื่อการสอน ซึ่ง จัดทำโดย โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน อำเภอ จังหวัด หรือเขตการศึกษา

นิคม ชมพูหลง (2542 : 13) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหมายถึง การที่ท้องถิ่นปรับปรุง ขยายหรือเพิ่มรายละเอียด เนื้อหาสาระแผนการสอน สู่การเรียนการสอนกิจกรรมให้เหมาะสมกับความ ต้องการเฉพาะท้องถิ่นโดยยึดหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทไม่ขัดต่อเจตนารมณ์และ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความ ต้องการของท้องถิ่น

จากความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นดังที่ได้กล่าวแล้ว สรุปได้ว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ต่างๆที่จัดทำขึ้นให้มีความสอดคล้อง กับสภาพความต้องการและปัญหาของ ผู้เรียนและชุมชนหรือท้องถิ่น โดยมีครูและบุคคลในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างและประเมิน หลักสูตร เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาจากหลักสูตรแม่บทให้มีลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ ในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพและพัฒนาชุมชน และสังคมต่อไป

5.2 เหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 109 -110) ได้กล่าวถึงเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีการ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บท ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา สาระ และกิจกรรมอย่างกว้างๆ เพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้คล้ายคลึงกัน ทำให้กระบวนการเรียนการสอน มุ่งเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ที่เป็นหลักการทั่วไป ไม่สามารถประมวลรายละเอียดเกี่ยวกับสาระ ความรู้ตามสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นในแต่ละแห่งได้ ทั้งหมด จึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นมากที่สุด

2. การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี มีผลกระทบโดยตรงต่อทักษะ และการดำเนินชีวิตของคนไทย ทั้งในเมืองและชนบท จึงต้องมีหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อปรับสภาพของผู้เรียนให้สามารถรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ดังกล่าว โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภูมิลำเนาท้องถิ่นของตนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ไปพัฒนาตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่นตลอดจนดำเนินชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของตนอย่าง เป็นสุข

3. การเรียนรู้ที่ดีควรเป็นการเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปยังสิ่งที่ไกลตัว เพราะเป็น กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถดูดซับได้เร็วกว่า ดังนั้นควรมีหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ชีวิตจริง ตามสภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นตน แทนการเรียนรู้เรื่องไกลตัว ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่ รู้จักตนเอง ไม่รู้จักชีวิต ไม่เข้าใจ และไม่มีความรู้สึกที่ดีต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมรอบตัวตนเอง นอกจากนั้น การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ยังช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักผูกพัน รวมทั้งภาคภูมิใจในท้องถิ่น ของตน

4. ทรัพยากรท้องถิ่นโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านในชนบทของ ไทยมีอยู่มากมาย และมีค่าบ่งบอกถึงความเจริญมาเป็นเวลานาน หลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตร แกนกลางไม่สามารถนำเอาทรัพยากรท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้านทั้งหลายมาใช้ในการเรียนการสอน ไม่ว่าด้านอาชีพ หัตถกรรม เกษตรกรรม ดนตรี การแสดง วรรณกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนได้รู้จักท้องถิ่นของตน และสามารถใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการประกอบอาชีพได้

นอกจากนี้ สัจด์ อุทรานันท์ (2532 : 311) ได้กล่าวถึงเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีการ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ 2 ประการ คือ

1. ตามหลักการของหลักสูตรนั้น หลักสูตรที่สร้างขึ้นจำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับ สภาพปัญหาและสนองความต้องการของสังคมที่ใช้หลักสูตรนั้นๆ โดยเหตุนี้หากหลักสูตร ที่สร้างขึ้นมี จุดมุ่งหมายสำหรับใช้ในชุมชนแห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะ ย่อมสามารถตอบสนองต่อความต้องการของ สังคมได้มากที่สุด

2. ในการพัฒนาหลักสูตรได้มีการยอมรับความสำคัญของผู้ใช้หลักสูตรเป็นอย่างมาก และได้มีการยอมรับว่าสมควรให้ผู้ใช้หลักสูตรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วยในทางปฏิบัติถ้าหาก หลักสูตรได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในระดับชุมชนที่ไม่กว้างขวางมากนัก ย่อมสามารถเปิดโอกาสให้ผู้ใช้ หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรได้

สุรพร บำรุง (2544 : 32) สาเหตุที่ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพราะการจัด การศึกษาที่ผ่านมาไม่สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต ที่แท้จริงของผู้เรียน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สาเหตุที่มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น เพราะสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันการจัดการศึกษาต้องใช้หลักสูตรที่พัฒนามาจากส่วนกลาง และมีการบังคับใช้เหมือนกันทั่วประเทศ ทำให้นักเรียนไม่รู้จักและไม่เข้าใจวิถีชีวิตของตนเองตลอดจนมีความรู้สึกที่ดีต่อสังคมชุมชนหรือสภาพแวดล้อมรอบข้างอย่างแท้จริง และคนในชุมชนไม่มีโอกาสในการเข้ามามีบทบาทในการร่วมกันพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียน

5.3 ลักษณะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

กรมวิชาการ (2540 : 6 – 7) ได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่น ซึ่งหมายถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในระดับต่างๆ ได้แก่ โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน อำเภอ จังหวัด เขตการศึกษา กรมต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้ดังนี้

3.4.1 ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะนี้ ท้องถิ่นสามารถกระทำได้กับทุกกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรประถมศึกษาและในรายวิชาบังคับ และเลือกเสรีทุกรายวิชา และทุกกลุ่มรายวิชาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โดยไม่ทำให้จุดประสงค์การเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บท

3.4.2 ปรับรายละเอียดของเนื้อหา เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยการลดหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาจากหัวข้อหรือขอบข่ายที่ระบุไว้ในคำอธิบายของทุกกลุ่มประสบการณ์หรือคำอธิบายรายวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีทุกรายวิชา ทุกกลุ่มวิชาทั้งนี้ต้องไม่ทำให้จุดประสงค์การเรียนรู้ และหัวข้อหรือขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บทเปลี่ยนแปลงไป

3.4.3 ปรับปรุง / หรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่น ลักษณะนี้เป็นการปรับปรุง เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนต่างๆ ที่มีอยู่ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

3.4.4 จัดทำสื่อการเรียนขึ้นใหม่ เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยการจัดทำหนังสือเรียน คู่มือครู หนังสือเสริมประสบการณ์แบบฝึกหัด หรือเอกสารประกอบการเรียนการสอนอื่นๆ ขึ้นมาใหม่เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชาต่างๆ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และสภาพของท้องถิ่น ทั้งนี้สื่อการเรียนการสอนที่ท้องถิ่นจะพัฒนาขึ้นมาใหม่นี้ อาจใช้กับเนื้อหา / รายวิชาที่มีอยู่แล้ว หรือใช้กับเนื้อหา / รายวิชาที่เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ก็ได้

3.4.5 จัดทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม เป็นการพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นด้วยการจัดคำอธิบายรายวิชา หรือทำรายวิชาเพิ่มเติมจากที่ปรากฏในเอกสารหลักสูตรแม่บท

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกระทำได้ 2 ลักษณะ คือ 1) การปรับหลักสูตรแกนกลางให้เข้ากับสภาพของท้องถิ่น และ 2) การสร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่นขึ้นมาเสริมหลักสูตรกลาง

5.4 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

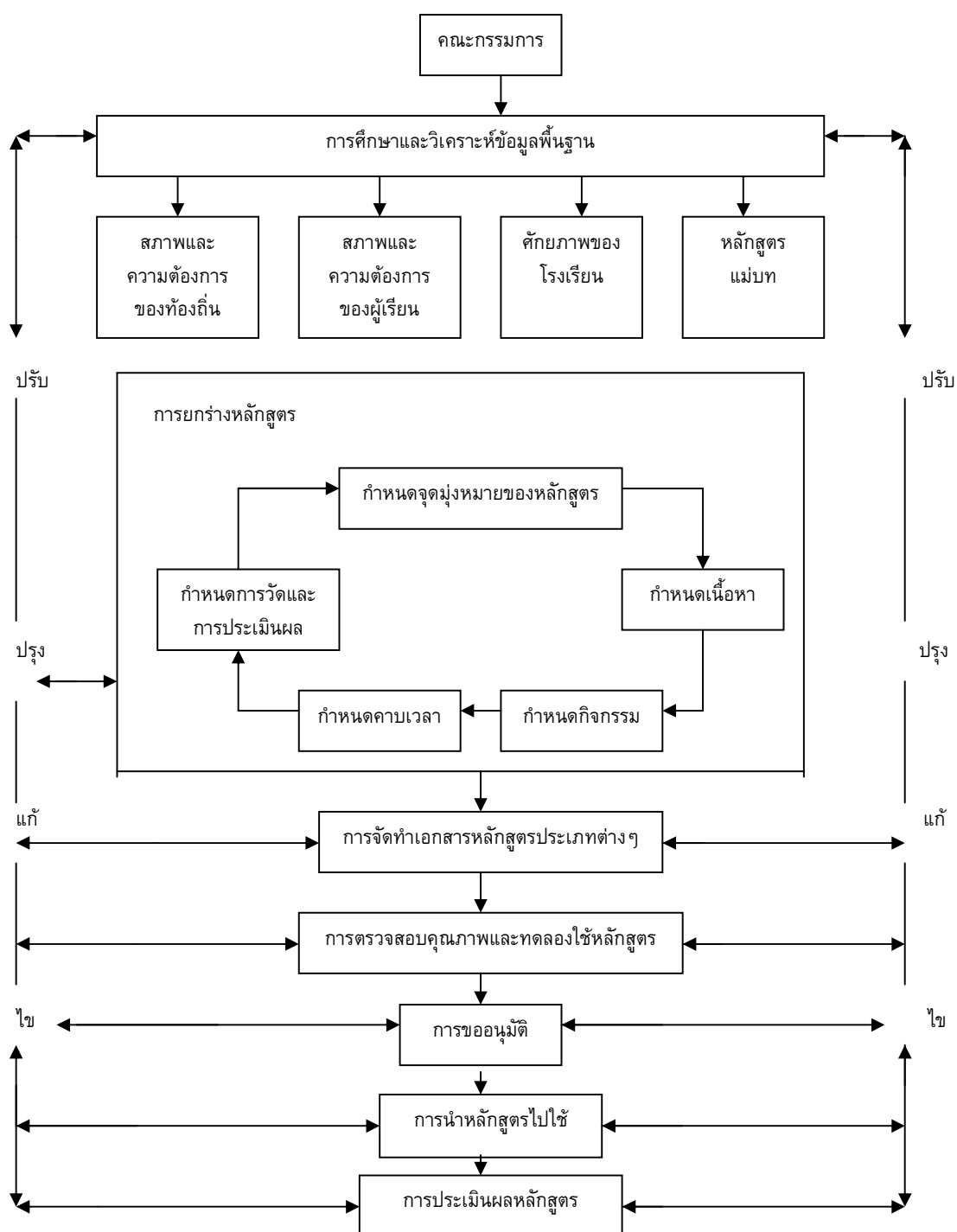
สัจด์ อุทรานันท์ (2532 : 314 - 316) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ดังนี้คือ

1. จัดตั้งคณะทำงาน ควรเลือกบุคคลที่มีความสามารถที่มีความสามารถและมีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ
2. ศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน โดยการวิจัย สัมภาษณ์ ประชุมและสัมมนาหรือวิธีการอื่นๆ
3. กำหนดจุดมุ่งหมายสำหรับหลักสูตรท้องถิ่นว่าจะทำการพัฒนา โดยการปรับหลักสูตรหรือสร้างหลักสูตรขึ้นมา
4. พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรกลางกับสภาพท้องถิ่น
5. ดำเนินการเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลาง และ/ หรือจัดสร้างกระบวนการวิชาขึ้นใหม่ โดยสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ในกรณีสร้างเพิ่มเติมควรระบุจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอน และมาตรการในการวัดผลประเมินผลให้ชัดเจน
6. ดำเนินการใช้หลักสูตร ในขั้นนี้การนิเทศและติดตามมีความสำคัญมาก
7. ประเมินผลการใช้หลักสูตร เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก เพราะช่วยให้ทราบว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่
8. ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีความเหมาะสมต่อไป

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 123 - 133) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะที่เป็นการจัดทำหรือสร้างขึ้นใหม่ โดยมีกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญดังนี้

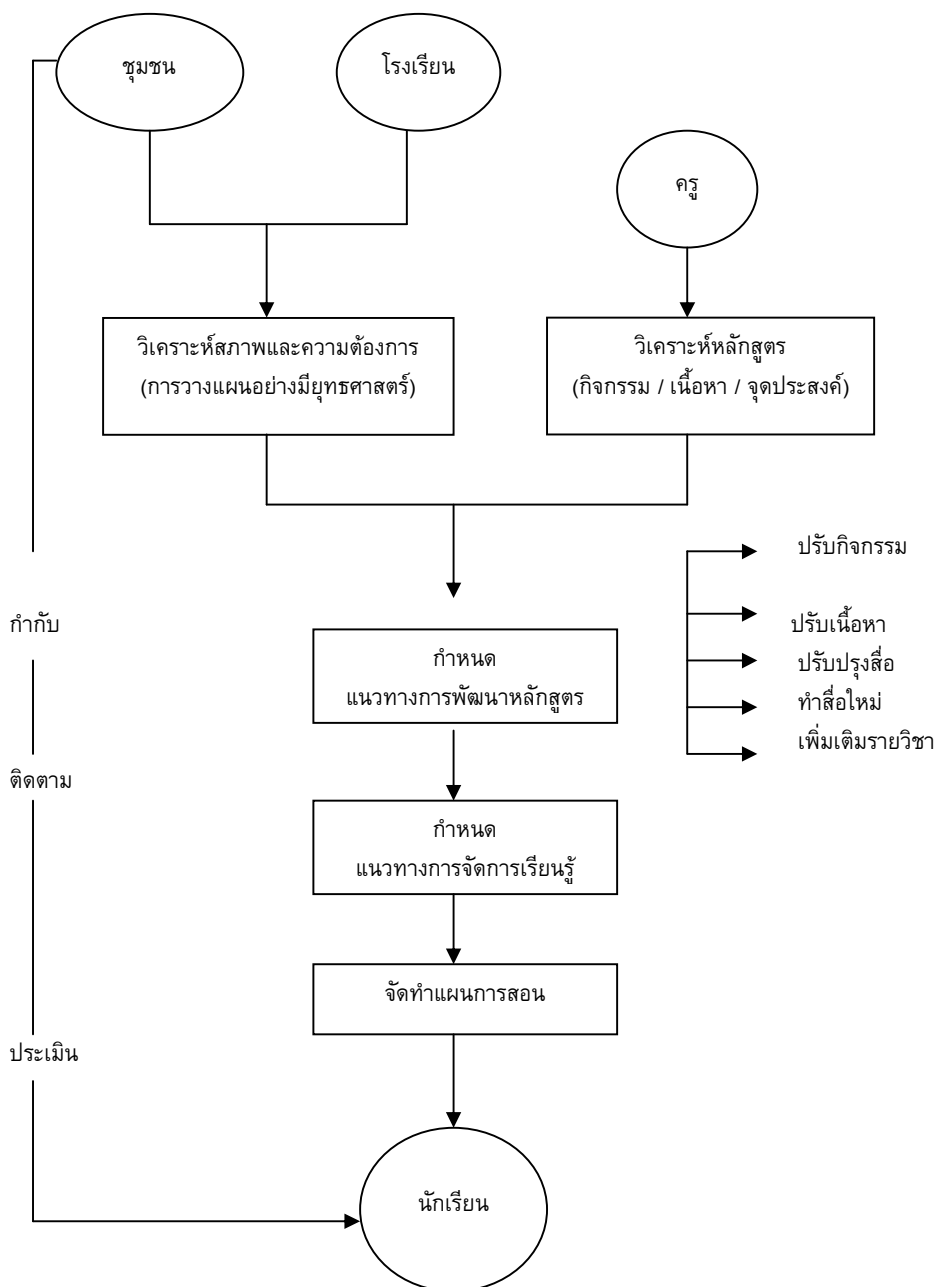
1. การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น คณะทำงานควรมีประมาณ 5 – 8 คน และคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ
2. การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นขั้นตอนที่คณะทำงานต้องดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้
 - ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ
 - สสำรวจสภาพความต้องการของผู้เรียน
 - ศึกษาทำความเข้าใจในหลักสูตรแม่บท
 - วิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียน
3. กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรระดับท้องถิ่น เป็นการกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อเรียนจบ

4. การกำหนดเนื้อหา คณะทำงานต้องกำหนดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และสภาพของท้องถิ่น
5. กำหนดกิจกรรม เป็นการกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ซึ่งเน้นผู้เรียนลงมือทำกิจกรรม โดยครูเป็นผู้ประสานกิจกรรมและชี้แนะ
6. การกำหนดคาบเวลาเรียน การดำเนินการในขั้นตอนนี้มักถือเอาตามโครงสร้างของหลักสูตรแม่บทเป็นแนวทางในการกำหนดคาบเวลาเรียน
7. การกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล คณะทำงานควรกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลในรายวิชาที่จัดทำขึ้นมาใหม่ เพื่อผู้ปฏิบัติจะได้ดำเนินการวัดและประเมินผลได้ตรงกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร
8. การจัดทำเอกสารหลักสูตร หลักสูตรที่สร้างขึ้นใหม่ คณะทำงานควรจัดทำเอกสารหลักสูตร เช่น แผนการสอน คู่มือครู หนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือสื่อต่างๆ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
9. การตรวจสอบคุณภาพและการทดลองใช้หลักสูตร ก่อนนำหลักสูตรไปใช้จริงควรตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนเสมอ
10. การเสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร เป็นขั้นตอนที่ขั้นตอนการทำงานต้องทำตามระเบียบตามที่ราชการกำหนดไว้
11. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นตอนที่นำหลักสูตรไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับการปฏิบัติจริง
12. การประเมินผลหลักสูตร เมื่อได้ใช้หลักสูตรไประยะหนึ่งควรมีการประเมินผลหลักสูตรว่าควรแก้ไขปรับปรุงอย่างไร ควรดำเนินการต่อไปหรือยกเลิก กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดนี้ สรุปเป็นแผนภูมิได้ ดังภาพประกอบ 2



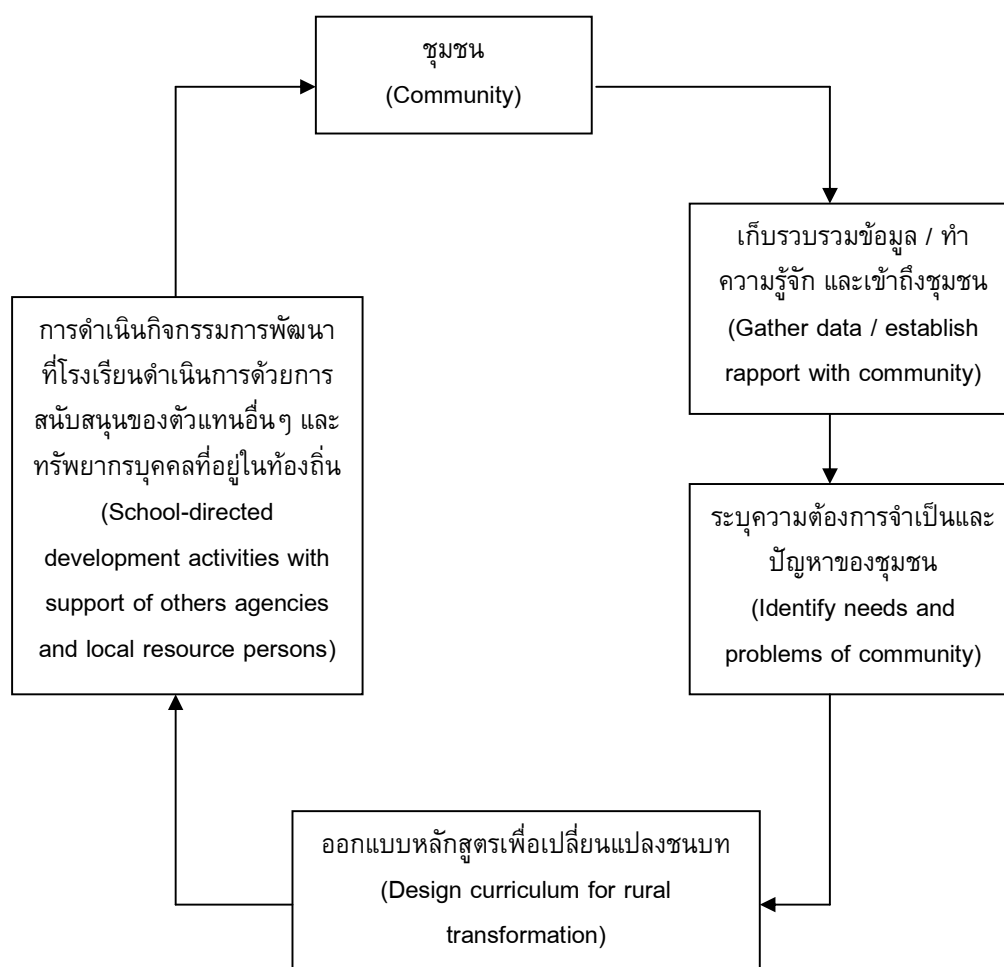
ภาพประกอบ 2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น
 ที่มา : ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539) การพัฒนาหลักสูตร หลักการและแนวปฏิบัติ. หน้า 135

กรมวิชาการ (2540 : 60) ได้เสนอกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรโดย นำเสนอเป็น แผนภูมิการดำเนินงาน ดังภาพประกอบ 3



ภาพประกอบ 3 การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นระดับโรงเรียน
ที่มา :กรมวิชาการ. (2540) .คู่มือการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น .หน้า 60

องค์การยูเนสโก (UNESCO.1976 : 61 - 63) ได้เสนอแนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาชนบท โดยมุ่งเน้นให้การจัดการศึกษาเป็นตัวต้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือการพัฒนาชนบท ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรสำหรับการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาชนบท จึงต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาหรือความต้องการของชุมชนโดยมีกระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังภาพประกอบ 4



ภาพประกอบ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาของชุมชนกับหลักสูตรเพื่อการเปลี่ยนแปลงชนบท

ที่มา: UNESCO. (1976) *Curriculum for Development : Analysis and Review of Processes and Outcomes*: P.63

โซเวลล์ (Sowell. 1996 : 26 -27) ได้เสนอกระบวนการในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรในระดับท้องถิ่น โดยกระบวนการนี้เป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร และได้มีการทดลองใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในนิวยอร์ก และเป็นกระบวนการที่มีการตรวจสอบคุณภาพของผลการเรียนรู้ (Learning outcomes) กิจกรรม (Activities) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) และแหล่งทรัพยากรต่างๆ (Resources) โดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรซึ่งกระบวนการดังกล่าว ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 6 ขั้นตอน คือ

1. ตรวจสอบภาพรวมทั้งหมด และประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษา (Overall review and assessment)
2. พัฒนาปรัชญา เป้าหมาย และวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน (Development of philosophy, goals, and objectives)
3. การออกแบบหลักสูตรและดำเนินการเขียนหลักสูตร (Curriculum design and writing)
4. การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ (Piloting)
5. นำหลักสูตรไปใช้ (Implementation)
6. ประเมินหลักสูตร (Evaluation)

จากแนวความคิดของนักการศึกษาหลายท่าน เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นแนวทางสำคัญที่ทำให้ระบบการจัดการศึกษา มีความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น อันก่อให้เกิดผลตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง และเพื่อพิจารณาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรตามแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ตามมาตรา 27 นั้น สรุปได้ว่า ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางขึ้น และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำ สารของหลักสูตรตาม วัตถุประสงค์ของวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับ สภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

5.5 การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาบทวน เกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตรโดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่างๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกัน เช่น ตัวเอกสารหลักสูตร วัสดุหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ตัวผู้เรียน ความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรและความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนและสังคม เป็นต้น

ความหมายของการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้คล้ายคลึงกัน ดังนี้

ทาบ (Tabá. 1962 :310) อธิบายว่า การประเมินหลักสูตรมีความหมายครอบคลุม ขอบข่ายหลายประการ อาจเป็นการประเมินจุดมุ่งหมายและขอบข่ายของหลักสูตร คุณสมบัติของบุคลากรที่รับผิดชอบเรื่องหลักสูตร ความสามารถของผู้เรียน ความสำคัญของรายวิชาต่างๆ ผลของการนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินวัสดุสื่อการเรียนต่างๆ เป็นต้น

เซย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor, Alexander and Lewis. 1981 : 317) สรุปว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการในการตัดสินคุณค่าของหลักสูตร เพื่อพิจารณาว่าหลักสูตรนั้นบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ จุดมุ่งหมายนั้นมีความเชื่อถือได้มากน้อยเพียงไร หลักสูตรมีความเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่ การจัดการเรียนการสอนที่ใช้เป็นวิธีทำให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ สื่ออุปกรณ์ที่ใช้มีความเหมาะสมดีหรือไม่ นอกจากนั้นการประเมินหลักสูตรยังไม่รวมถึงการประเมินการบริหารหลักสูตรและการบริหารวิชาการของสถาบันการศึกษาด้วย

โจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 191 - 192) ได้สรุปความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ล้วนนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจหาข้อบกพร่องหรือปัญหา เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น หรือตัดสินคุณค่าของหลักสูตรนั้นๆ

ชมพันธุ์ ฤกษ์ธร ณ อยุธยา (2540 : 39 - 40) ได้สรุปว่า การประเมินหลักสูตรเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบของหลักสูตรในด้านต่างๆ เช่น จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน อุปกรณ์สื่อการเรียน เพื่อดูว่าหลักสูตรนั้นได้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด และจะปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนให้ดีที่สุดอย่างไร

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการประเมินหลักสูตร สรุปได้ว่าการประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่ามีคุณภาพมากน้อยเพียงไร และนำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

จุดมุ่งหมายในการประเมินหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 217) ได้ระบุจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรที่ปฏิบัติกันส่วนใหญ่มีอยู่ 2 ประการ คือ

1. การประเมินเพื่อปรับปรุงหลักสูตรคือ การประเมินในระหว่างการพัฒนาหลักสูตร มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ผลการประเมินนั้น ให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
2. การประเมินเพื่อสรุปผลว่าคุณค่าของการพัฒนาหลักสูตร มีความเหมาะสมหรือไม่ หลักสูตรได้สนองความต้องการของผู้เรียนของสังคมเพียงใด ควรใช้ต่อไปหรือควรยกเลิกเพียงบางส่วน และปรับแก้ในส่วนใด

สำหรับจิตทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 192 – 193) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ 4 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่างๆของหลักสูตร การประเมินในลักษณะนี้เป็นการดำเนินการ ในช่วงที่การพัฒนาหลักสูตรยังคงดำเนินการอยู่
2. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแล และการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การประเมินในลักษณะนี้เป็นการดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้
3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารว่า ควรใช้หลักสูตรต่อไป หรือควรยกเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วน หรือยกเลิกทั้งหมด การประเมินผลในลักษณะนี้เป็นการดำเนินการหลังจากที่ใช้หลักสูตรไประยะหนึ่งแล้วจึงทำการประเมิน
4. เพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตร หลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษาแล้วหรือไม่อย่างไร การประเมินในลักษณะนี้ ดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้ หรือหลังจากที่ได้ใช้หลักสูตรไปแล้วระยะหนึ่งก็ได้

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรเพื่อที่ตรวจสอบปรับปรุงคุณภาพขององค์ประกอบของหลักสูตร และระบับการนำหลักสูตรไปใช้ว่า บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมากน้อยเพียงไร

ระยะของการประเมินหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 217) ได้กล่าวถึง แนวการประเมินหลักสูตรว่าสามารถทำได้เป็น 3 ระยะด้วยกัน คือ

1. ระยะก่อนโครงการ ----- การสร้างและการพัฒนาหลักสูตร
2. ระยะระหว่างโครงการ ----- การนำหลักสูตรไปใช้
3. ระยะหลังโครงการ ----- การติดตามประเมินหลักสูตรทั้งระบบ

ซึ่งสอดคล้องกับ โจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 193 - 194) ได้แบ่งระยะการประเมินหลักสูตรว่า แบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ

1. การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้
2. การประเมินหลักสูตรระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร
3. การประเมินหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร

ลักษณะการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ล้วนนำข้อมูลจากการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาหลักสูตรต่อไป ดังนั้นการประเมินหลักสูตร จึงควรประเมินในสิ่งต่อไปนี้

1. การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร ว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกันหรือไม่อย่างไร การประเมินเอกสารหลักสูตรมักใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และใช้วิธีให้ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการประเมิน นอกจากนี้ยังสามารถใช้วิธีการอื่นๆ เช่น การสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถามโดยกำหนดรายการและระดับที่ต้องการประเมิน เป็นต้น

2. การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้กับสถานการณ์จริงเพียงใด การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรในการใช้หลักสูตร เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น และสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการประเมินอาจใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ และส่งแบบสอบถามให้ผู้ใช้คือ ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้เรียน ผู้ปกครอง เป็นต้น

3. การประเมินสัมฤทธิ์ของหลักสูตร เป็นการตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยผลทางวิชาการ (Academic achievement) ได้แก่ ความรู้ ความสามารถทางวิชาการต่างๆ ที่เรียนและผลสัมฤทธิ์ผลที่ไม่ใช่ทางวิชาการ (Non – academic achievement) ได้แก่ บุคลิกภาพ ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ เป็นต้น วิธีการประเมินอาจใช้การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การส่งแบบสอบถาม เป็นต้น

4. การประเมินระบบหลักสูตร การประเมินหลักสูตรควรประเมินหลักสูตรทั้งระบบพร้อมกันไป เพราะการประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร และการประเมินผลสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร เป็นสิ่งที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ซึ่งเป็นรูปแบบของการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ มีหลายรูปแบบ ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป (สจัด อุทรานันท์. 2532 : 1279 – 280 :

โจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2539 : 195 - 197)

รูปแบบการประเมินหลักสูตร

รูปแบบการประเมินหลักสูตร แนวความคิดของบุคคลสำคัญ ดังนี้

1) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตค (Stake's countenance model) แนวความคิดในการวิเคราะห์กระบวนการประเมินของสเตค (Worthen ;& Sanders. 1987 : 130; Countenance of Educational Evaluation) ส่งผลต่อความคิดพื้นฐานของการพัฒนาทฤษฎีทางการประเมินในยุคต่อมา เขาเสนอว่ากิจกรรมพื้นฐานของการประเมินมีลักษณะเป็นการบรรยาย (Description) และการตัดสินคุณค่า (Judgement)

ข้อมูลที่สเตคใช้ในการประเมินหลักสูตรมี 3 ด้าน คือ

1.1 ด้านสิ่งที่มีมาก่อน (Antecedents) หมายถึงสิ่งต่างๆ ที่เอื้อให้เกิดการผลจากหลักสูตรและเป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนการใช้หลักสูตรอยู่แล้ว ประกอบด้วย 7 หัวข้อ คือ บุคลิกและนิสัยของนักเรียน บุคลิกและนิสัยของครู เนื้อหาในหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน อาคารสถานที่ การจัดโรงเรียน ลักษณะของชุมชน

1.2 ด้านกระบวนการเรียนการสอน (Transactions) หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน ครูกับผู้ปกครอง ฯลฯ เป็นขั้นของการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย 5 หัวข้อ คือ การสื่อสาร การจัดแบ่งเวลา การลำดับเหตุการณ์ การให้กำลังใจ บรรยากาศของสิ่งแวดล้อม

1.3 ด้านผลผลิต (Outcomes) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย 5 หัวข้อ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ทักษะของนักเรียน ผลที่เกิดขึ้นกับครู ผลที่เกิดขึ้นกับสถาบัน (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2539 : 232 - 233)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรเป็นการประเมินหลักสูตรในเรื่องของสาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นการประเมินหลักสูตรจึงเป็นสิ่งจำเป็นประการหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตร เพราะจะทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรที่ดี หรือควรมีการปรับปรุงแก้ไข และแนวโน้มในการพัฒนาหลักสูตรควรไปในทิศทางใด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. การร่างหลักสูตร
3. การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร
4. การทดลองใช้หลักสูตร
5. การตรวจสอบประสิทธิภาพหลักสูตร
6. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

6. สารและมาตรฐาน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สารและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นสาระที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียน โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี พัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ คือ ด้านความรู้ ในเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของวิชาต่างๆ ในสาขาสังคมศาสตร์ ด้านทักษะกระบวนการ ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้เกิดทักษะและกระบวนการต่างๆ เช่น ทักษะทางวิชาการ ทักษะทางสังคม ทักษะการสืบสวนสอบสวน ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแสวงหาความรู้ การสืบค้น เป็นต้น และด้านเจตคติและค่านิยม ที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้ยังมีทักษะกระบวนการต่างๆ ที่จะสามารถนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจได้อย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิต และการมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในฐานะพลเมืองดี ตลอดจนนำความรู้ทางจริยธรรม หลักธรรมทางศาสนา มาพัฒนาตนเองและสังคม ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

6.1 สารการเรียนรู้การเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 สาร ดังนี้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

6.2 มาตรฐานการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ทั้ง 5 สาระของสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสาระดังนี้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ข้อ

มาตรฐาน ส 1.1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส 1.2 ยึดมั่นในศีลธรรม การทำความดี มีค่านิยมที่ดีงามและศรัทธาในพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส 1.3 ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรมและศาสนาพิธีของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงามและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ประกอบด้วยมาตรฐาน 2 ข้อ

มาตรฐาน ส 2.1 ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วยมาตรฐาน 2 ข้อ

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ข้อ

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผลมาวิเคราะห์ เหตุการณ์ต่างๆอย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในแง่ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยมีความภาคภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ประกอบด้วยมาตรฐาน 2 ข้อ

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่ปรากฏในระวางที่ ซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหาข้อมูล ภูมิสารสนเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การใช้และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรคทางวัฒนธรรม และการมีจิตสำนึก อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

6.3 คุณภาพผู้เรียน

6.3.1 ยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ สามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้ในการปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์กับสังคมส่วนร่วม

6.3.2 ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทย รวมทั้งถ่ายทอดสิ่งที่ดีงามไว้เป็นมรดกของชาติ เพื่อสันติสุขของสังคมไทยและสังคมโลก

6.3.3 มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ เพื่อดำรงชีวิตอย่างดุลยภาพ และสามารถนำหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.3.4 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ภาคภูมิใจในความเป็นไทย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆอย่างเป็นระบบ และนำไปสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้

6.3.5 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เป็นผู้สร้างวัฒนธรรม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

6.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2545 : 43 – 44) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม มุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ แสวงหาความรู้ มีการทำ โครงการ / โครงการงาน เป็นผู้ผลิตผลงาน รวมทั้งมีการทำงานกลุ่ม และการทำแฟ้มสะสมงาน ดังนั้นการวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการค้นหาความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน รวมทั้งสามารถประเมินคุณลักษณะพึงประสงค์ที่แท้จริงของผู้เรียน อันเป็นแนวทางที่พัฒนาผู้เรียน ได้เต็มศักยภาพ เพื่อบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดวัดและประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลายที่สอดคล้องเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้

การประเมินผลตามสภาพจริงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ผสมผสานไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการประเมินจะครอบคลุมความรู้ ทักษะ ความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมงาน สะท้อนการสังเกตการเรียนรู้ของผู้เรียนมาอย่างต่อเนื่อง การวัดและประเมินผลจะต้องกระทำได้หลายลักษณะ เช่น ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน รวมทั้งผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการประเมินและแสดงความคิดเห็น

การวัดและประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เน้นความสามารถและคุณลักษณะที่แท้จริงของผู้เรียน จะต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การทดสอบ กานสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินแฟ้มสะสมงาน การประเมินภาคปฏิบัติ

6.5 สื่อและแหล่งการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2545 : 43 – 44) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อการเรียนรู้ที่สำคัญของการเรียนการสอน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คือ

6.5.1 หนังสือเรียนและแบบฝึกหัด การเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมต้องมีชีวิตชีวา มีสีสันของการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน เครื่องมืออุปกรณ์การเรียนอาจมีตั้งแต่ของง่ายๆ จำพวกกระดาษ ดินสอ ไปจนถึงอุปกรณ์การสื่อสารเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ บุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนั้นการให้ผู้เรียน ได้มีประสบการณ์ตรงด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ก็ถือเป็นสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญด้วย

6.5.2 ห้องเรียน ควรประกอบด้วย

6.5.2.1 สื่อ อุปกรณ์การเรียนต่างๆ มีผนังห้องที่มีสีสันไว้จัดแสดงผลงานต่างๆ มีลูกโลก แผนที่ให้ผู้เรียน ได้สัมผัสจับต้องได้

6.5.2.2 แหล่งความรู้ เอกสารหลักฐานทั้งที่เป็นแหล่งปฐมภูมิ ของจำลอง ของจริง ภาพงานศิลปะ ดนตรี วรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา

6.5.2.3 สื่อประกอบคอมพิวเตอร์ สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ซอฟต์แวร์เพื่อการสืบค้นข้อมูล และสื่อต่างๆที่ใช้เพื่อการเรียนรู้สิ่งที่เป็นไปตามสภาพที่แท้จริง

6.6 การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ต้องจัดให้เหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะของผู้เรียนและมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 : 43-45)

6.6.1 การจัดการสอนที่มีความหมาย เน้นแนวคิดที่สำคัญๆ ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ทั้งในและนอกโรงเรียนได้ นำไปใช้ทั้งในและนอกโรงเรียนได้ เป็นแนวคิดที่ ความรู้ที่คงทนยั่งยืน

6.6.2 จัดการเรียนการสอนที่บูรณาการ เชื่อมโยงเหตุการณ์ พัฒนาการต่างๆทั้งในอดีตและปัจจุบันที่เกิดขึ้นในโลกเข้าด้วยกัน บูรณาการความรู้ ทักษะค่านิยม และจริยธรรม ลงสู่การปฏิบัติจริงด้วยการใช้แหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ และสัมพันธ์กับวิชาต่างๆ

6.6.3 จัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนา ค่านิยม จริยธรรม จัดหัวข้อหน่วยการเรียนรู้ที่สะท้อน ค่านิยม จริยธรรม ช่วยให้ผู้เรียนได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ ตัดสอนใจแก้ปัญหาต่างๆ ยอมรับเข้าใจในความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตนและรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม

6.6.4 จัดการเรียนการสอนที่ท้าทาย คาดหวังให้ผู้เรียน ได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ทั้งในส่วนตัวและการเป็นสมาชิกกลุ่มจัดการเรียนรู้ของตนเอง ใส่ใจและเคารพในความคิดของผู้เรียน

6.6.5 จัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ ผู้เรียนได้พัฒนาความคิด ตัดสินใจ สร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง จัดการตนเองได้ มีวินัยในตนเองทั้งด้านการเรียนและการดำเนินชีวิต ดังนั้นการจัดการเรียนสังคมศึกษา มีหลักสำคัญดังนี้ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เรียนรู้ตลอดชีวิต นำไปใช้ในชีวิตประจำวันคิดสร้างสรรค์บูรณาการ รู้รักสามัคคีมีปัญญาท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องเรียนทั้ง 4 ช่วงชั้น สาระการเรียนรู้ประกอบจากหลายสาขาในสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย 5 สาระ ดังนี้ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตยภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ในงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบในส่วนที่สัมพันธ์กับหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข

7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

7.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้

ไพศาล หวังพานิช (2523 :137) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) ว่าหมายถึงคุณลักษณะและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมหรือจากการสอน จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผล (Level of Accomplishment) ของบุคคลว่าเรียนรู้แล้วเท่าไร มีความสามารถชนิดใด

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530 :29) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) ว่าหมายถึง คุณลักษณะรวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่างๆของสมรรถภาพทางสมอง

บุญชม ศรีสะอาด (2535 :50) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ว่าหมายถึง แบบทดสอบที่ใช้ความรู้ ความสามารถของบุคคลในด้านวิชาการซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระ และตามจุดประสงค์ของวิชาการหรือเนื้อหาที่สอนนั้น

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2538 :171) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า เป็นแบบทดสอบที่วัดความรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว ซึ่งมักจะเป็นคำถามให้นักเรียนตอบด้วยกระดาษและดินสอ (Paper and Pencil Test)

จากความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถหรือคุณลักษณะและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนการสอน สามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้นักเรียนตอบคำถามด้วยกระดาษและดินสอ

7.2 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการวัดดูว่า นักเรียนมีพฤติกรรมต่างๆตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใด เป็นการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆของสมรรถภาพของสมอง ซึ่งเป็นผลจากการได้รับการฝึกฝนอบรมในช่วงที่ผ่านมา (วาริ ว่องพินัยรัตน์. 2530 :1) และในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถวัดได้ 2 แบบ ตามจุดมุ่งหมาย และลักษณะวิชาที่สอนดังนี้

7.2.1 การวัดด้านการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติ หรือทักษะของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าว ในรูปการกระทำจริงให้ออกเป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปศึกษา พลศึกษา การช่าง เป็นต้น การวัดแบบนี้จึงต้องใช้ข้อสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test)

7.2.2 การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ซึ่งเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆสามารถวัดได้ โดยใช้ “ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์” (Achievement Test) (ไพศาล หวังพานิช. 2523 :137)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชานั้นมี 2 แบบ คือ การวัดด้านปฏิบัติ และการวัดด้านเนื้อหา ตามจุดมุ่งหมาย และลักษณะวิชาที่สอน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข ในด้านเนื้อหา โดยวัดจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

7.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบที่วัดความรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนไปแล้วซึ่งมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบด้วยกระดาษและดินสอ (Paper and Pencil Test) ให้นักเรียนปฏิบัติจริง (Performance Test) แบบทดสอบประเภทนี้แบ่งออกเป็น 2 พวกคือ แบบทดสอบของครูที่สร้างขึ้น กับแบบทดสอบมาตรฐาน

7.3.1 แบบทดสอบของครู หมายถึง ชุดของข้อคำถามที่ครูเป็นผู้สร้างขึ้น ซึ่งมักจะเป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับความรู้ที่นักเรียนได้เรียนในห้องเรียน ว่านักเรียนมีความรู้มากน้อยเพียงใด บกพร่องที่ตรงไหน จะได้สอนซ่อมเสริม หรือวัดดูความพร้อมที่จะขึ้นบทเรียนใหม่ ฯลฯ ตามแต่ที่ครูปรารถนา

7.3.2 แบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบประเภทนี้สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาหรือจากครูที่สอนวิชานั้น แต่ผ่านการทดลองหาคุณภาพหลายครั้งมีคุณภาพดีพอจึงสร้างเกณฑ์ปรกติ (Norm) ของแบบทดสอบนั้น สามารถใช้เป็นหลักและเปรียบเทียบผล เพื่อประเมินค่าของการเรียนการสอนในเรื่องใดก็ได้ จะใช้วัดอัตราความงอกงามของเด็กแต่ละวัยในแต่ละกลุ่มแต่ละภาคก็ได้ จะใช้สำหรับให้ครูวินิจฉัยผลสัมฤทธิ์ระหว่างวิชาต่างๆ ในเด็กแต่ละคนก็ได้ (ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ. 2528 :146-147)

นอกจากนี้บุญชม ศรีสะอาด (2535 :50) ได้กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของบุคคลในด้านวิชาการ ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้เนื้อหาสาระและตามจุดประสงค์ของวิชา หรือเนื้อหาที่สอนนั้นโดยทั่วไปจะวัดผลสัมฤทธิ์ในวิชาต่างๆ ที่เรียนในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาต่างๆ อาจจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Test) หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีคะแนนจุดตัดหรือคะแนนเกณฑ์สำหรับใช้ตัดสินว่าผู้สอบมีความรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การวัดตรงตามจุดประสงค์เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้

2. แบบทดสอบแบบอิงกลุ่ม (Criterion Referenced Test) หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งสร้างเพื่อวัดให้ครอบคลุมหลักสูตร จึงสร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ความสามารถในการจำแนกผู้สอบตามความเก่งอ่อนได้ดีเป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้ การรายงานผลการสอบอาศัยคะแนนมาตรฐานซึ่งเป็นคะแนนที่สามารถให้ความหมายแสดงถึงสถานภาพความสามารถของบุคคลนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นๆที่ใช้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

จากข้อความดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอบนั้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่เป็นแบบทดสอบอิงกลุ่ม และเป็นแบบทดสอบมาตรฐาน

7.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แนวคิดในการวัดที่ได้รับความนิยมได้แก่ การเขียนข้อสอบวัดตามการจัดประเภทจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) ของบลูม (วารี ธีระจิตร. 2534 : 220-221 ; อ้างอิงจาก Bloom. 1956. Taxonomy of Educational Objective Handbook 1 : Cognitive Domain.) ซึ่งจำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัยออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่

1. ความรู้ (Knowledge) เป็นเรื่องที่ต้องการรู้ว่าผู้เรียนระลึกได้จำข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงได้เพราะข้อเท็จจริงบางอย่างมีคุณค่าต่อการเรียนรู้

2. ความเข้าใจ (Comprehension) แสดงถึงระดับความสามารถ การแปลความ การตีความ และขยายความ ในเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆได้ เช่น การจักใจความได้ อธิบายความหมาย และขยายเนื้อหาได้

3. การนำไปใช้ (Application) ต้องอาศัยความเข้าใจเป็นพื้นฐานในการช่วยตีความหมายของข้อมูล เมื่อต้องการทราบว่าข้อมูล นั้นมีประเด็นสำคัญอะไรบ้าง ต้องอาศัยการรู้จักเปรียบเทียบ แยกแยะความแตกต่าง พิจารณานำข้อมูลไปใช้โดยให้เหตุผลได้

4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นทักษะทางปัญญาในระดับที่สูง จะเน้นการแยกแยะข้อมูลออกเป็นส่วนย่อยๆ และพยายามหาส่วนประกอบว่ามีความสัมพันธ์ และการจัดรวบรวม บลูม (Bloom) ได้แยกจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ระดับ คือ การพิจารณาหรือการจัดประเภทองค์ประกอบต่างๆ การสร้างความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นและการคำนึงถึงหลักการที่ได้จัดรวบรวมไว้แล้ว

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) การนำเอาองค์ประกอบต่างๆ ที่แยกแยะกันอยู่มารวมเข้าด้วยกันในรูปแบบใหม่ ถ้าสามารถสังเคราะห์ได้ก็สามารถประเมินได้ด้วย

6. การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง การใช้เกณฑ์และมาตรฐานเพื่อพิจารณาว่าจุดมุ่งหมายที่ต้องการนั้นบรรลุหรือไม่ การที่ให้นักเรียนสามารถประเมินค่าได้ต้องอาศัยเกณฑ์หรือมาตรฐานเป็นแนวทางในการตัดสินคุณค่า การตัดสินใจใดๆ ที่ไม่อาศัยเกณฑ์ น่าจะเป็นลักษณะความคิดเห็นมากกว่าการประเมินค่า

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ครูสร้างขึ้นควรคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาด้านพุทธิพิสัย และให้นักเรียนบรรลุผลสำเร็จในด้านความรู้ทักษะทางด้านต่างๆ

8. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์

เป้าหมายของการศึกษาแม้จะได้รับการกำหนดไว้หลายประการ แต่การเป็นพลเมืองดีของประเทศย่อมเป็นเป้าหมายหลักที่สำคัญสำหรับการสร้างสังคมไทยในอนาคต ดังที่ทราบกันโดยทั่วไปในวงการศึกษาว่าความคิดโดยรวมของลักษณะของคนที่เป็นผลผลิตทางการศึกษาเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข หรือ ดี เก่งและมีความสุขตามการเน้นของแต่ละบุคคล ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช "... นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้วจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วยประเทศเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพ คือทั้งเก่ง ทั้งดี มาเป็นกำลังของบ้านเมือง ให้ความเก่งเป็นปัจจัยและพลังสำหรับการสร้างสรรค์และให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อประดับประดาครอบหุ้มความเก่งให้เป็นไปในทางอันควรผลประโยชน์อันพึงประสงค์..." (วิชัย วงษ์ใหญ่.2543: 2)

สังคมแห่งความสามานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ที่ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมแลคุณค่าของเอกลักษณ์ไทยที่พึงพาเกื้อกูลกัน รู้รักษาสามัคคี มีรารีตประเพณีที่ดีงาม มีความเอื้ออาทร รักภูมิใจในชาติและท้องถิ่นสถาบันครอบครัวที่เข้มแข็ง ตลอดจนเครือข่ายชุมชนทั่วประเทศ (สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ และคณะ.2546: 15-16) ซึ่งจะเห็นได้ว่าแนวทางในการพัฒนาดังกล่าวมีการวางรากฐานลงไปในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 1 ใน

หมวดว่าด้วยความมุ่งหมาย และหลักการ ในมาตรา 6 และมาตรา 7 (ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์เตอร์ บุคส์. 2546: 7-13) ดังนี้

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา
3. การจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการต่างๆ
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 และมาตรา 7 มาตรา 24 ได้กำหนดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้นำมาเป็นข้อกำหนดมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยใญ่ตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนเองนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์

2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียนและรักการค้นคว้า

3. ความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ มีทักษะในการ และศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงาน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์

4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต

5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

6. มีประสิทธิภาพในการผลิต การบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค

7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถี และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งดีงามในสังคม

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทย ตามแนวทางธรรมมาธิปไตย มีดังนี้

1. ลักษณะของคนไทย

เด็กควรมีมารยาทไทย รู้จักเคารพผู้ใหญ่ รักชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์และวัฒนธรรมไทย ได้แก่ รู้จักสัญลักษณ์ของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และให้ความเคารพ รู้จักเลียนแบบมารยาท และการให้ภาษาจากผู้ใหญ่การปฏิบัติเบื้องต้นให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัฒนธรรมและประเพณีไทย

2. มีศาสนา

เด็กควรมีหลักปฏิบัติทางศาสนา เช่น เชื่อฟังการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่และผู้ใหญ่รู้จักปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน ช่วยพ่อแม่ ใส่บาตร ไปวัดหรือสถานที่ทำพิธีทางศาสนาที่ตนนับถือกับพ่อแม่พี่น้อง และญาติ ตามควรแก่โอกาส ไม่รังแกคนและสัตว์ และสวดมนต์ก่อนนอนอย่างสม่ำเสมอ

3. มีพฤติกรรมที่นำไปสู่การเป็นคนดี คนเก่งเมื่อโตขึ้น

เด็กควรรักษาความสะอาดของตนเองได้ เช่น การอาบน้ำ แปรงฟัน มีระเบียบวินัย และรู้จักจัดการของใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบ สามารถพึ่งตนเองได้ คือ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น การกินอาหาร ขับถ่าย แต่งตัวได้ด้วยตนเอง และมีความพยายามทำกิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง

4. มีความพร้อมที่จะรับจริยศึกษา

รู้จักตนแยกจากคนอื่น มีของใช้ส่วนตัวถูกสุขอนามัย รักและไว้วางใจผู้เลี้ยงดูเช่น รักพ่อแม่ ไม่หวาดกลัวคนอื่น และสภาพแวดล้อมจนเกินเหตุ รู้สึขงความสำเร็จ ได้แก่ พอใจ มีความสุขเมื่อหาสิ่งต่างๆได้เองทำให้สำเร็จ

5. มีความเฉลียวฉลาด สุขภาพจิตดี และเรียนรู้เกี่ยวกับคนรอบตัว

เด็กควรมีความเฉลียวฉลาด เช่น รู้จักการเล่นแบบเคลื่อนไหว สัมผัส สุขภาพจิตดี เช่น ร่าเริง แจ่มใส เรียนรู้เกี่ยวกับคนรอบตัว เช่น รู้จักและรักตนเอง พ่อแม่พี่น้องคนอื่น สัตว์เป็นต้น รวมทั้งมีพื้นฐานการเรียนรู้ในทักษะต่างๆเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2545 : 5) ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559) มีเจตนารมณ์ของแผน นี้ จึงมุ่ง (1) พัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์แบบทั้งร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และ (2) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีดุลยภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

กรมวิชาการ ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ประการที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในเยาวชนไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์

- การรู้จักและเข้าใจตนเองและผู้อื่น
- ความตรงต่อเวลา
- ความซื่อสัตย์
- ความขยันหมั่นเพียร
- ความรับผิดชอบ
- ความประหยัด
- ความอดทน
- มีความสามัคคีในการทำงานเป็นกลุ่ม
- การมีสมาธิ
- ความสามารถในการคิดวิเคราะห์
- ไม่พัวพันสิ่งมอมเมาและสิ่งเสพติดให้โทษ

2. ด้านความสามารถในการทำงานอย่างมีคุณภาพ

- ความรู้ความเข้าใจในกิจกรรม
- ลักษณะพื้นฐานของการมีทักษะการทำงาน

3. ด้านคุณค่าที่ให้ต่อสังคม

- ความตื่นตัวต่อปัญหา
- ความกล้าหาญ
- อุดมการณ์ปณิธานในการทำประโยชน์เพื่อสร้างสรรค์

สมพงษ์ จิตระดับ (2546: ไม่มีเลขหน้า) ได้เสนอความเห็นว่ ลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์ ควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความมั่นใจในตนเองแบบสากล แต่อ่อนน้อมถ่อมตนแบบวัฒนธรรมไทย
2. มีความสามารถในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษ ภาษาคอมพิวเตอร์และวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Global literacy)
3. รู้จักสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบ จิตสำนึกสาธารณะในการเมืองระบอบประชาธิปไตย
4. ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง รู้จัดพึ่งตนเอง มีแนวทางมัชฌิมาปฏิปทาเป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ตามแนวพระพุทธศาสนา
5. มีความสามารถเป็นผู้ประกอบการ ในธุรกิจขนาดกลางขนาดย่อมได้
6. มีทักษะการจัดการและการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
7. รู้จักคุณค่าของตนเอง ยอมรับความแตกต่างแห่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดูแลรักษาสังแวดล้อมให้ยั่งยืนและเกิดประโยชน์สุขแก่ทุกฝ่าย
8. เป็นคนเก่ง คนดีและเป็นคนมีความสุข รู้จักปรับตนเองในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างสมดุล แยกแยะและรู้เท่าทัน
9. มีทักษะชีวิตในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีภูมิต้านทานของจิตใจที่เข้มแข็งจนสามารถปฏิเสธภัยอันตรายต่างๆที่กระตุ้นยั่วยุให้หลงผิดได้
10. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยการดำรงรักษาถักทอดสานต่อวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้

ชีวิตที่ดี เก่ง และมีความสุข เป็นวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทย คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหยัด มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ พากเพียร ขยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รักประเทศ รักชาติ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

ปัจจุบันเกิดความขัดแย้งทางความคิดเห็น ก่อให้เกิดความวุ่นวาย ผู้ขาดความสามัคคีและเสียสละ ถึงแม้ว่าจะมีการออกมาพูดว่าจะสร้างสังคมที่มีความสมานฉันท์ ให้รู้รักสามัคคี มีความรักชาติบ้านเมืองกันตลอดแต่หากการปฏิบัติความสงบสุขก็อาจจะเกิดขึ้นได้ ความรักในชาติเป็นพลังในการเสริมสร้างความก้าวหน้าของประเทศชาติ พวงเพชร สุรัตน์ทวิกุล (2521: 12) ให้คำอธิบายว่า ความรัก

ชาติเป็นวิสัยของมนุษยชาติมักเริ่มด้วยการมีความรักต่อ พ่อแม่ ลูก พี่น้องของตน เพราะมีความจำเป็นที่ต้องอยู่ร่วมกันและวิวัฒนาการมาเป็นความรักเพื่อพ่อ คนในหมู่คณะเดียวกัน จนกระทั่งขยายออกไปเป็นชนชาติ ภาษา และศาสนาเดียวกัน ซึ่งกระตุ้นสนับสนุนให้มีการรวบรวมเพื่อนพ้องของตนเพื่อต่อต้านการรุกรานของชนชาติ หรือประเทศลัทธิการปกครองอื่นๆ ที่แตกต่างกับตนและต่อมาความรักพวกพ้องกับชนชาติของตนก็ได้รับการวิวัฒนาการมาจนกลายเป็นความรู้สึกชาตินิยม

ม.ล.จุลลา กอนรธ (2513 : 3) ได้ให้ความหมายของ ความรักชาติ หมายถึงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยยอมเสียสละส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชาติ มีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจ รักวินัย ซื่อตรงต่อหน้าที่ ช่วยทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ให้ความร่วมมือ เผยแพร่เทิดทูนเกียรติคุณของชาติ

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2548: 95-97) ให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของความเป็นพลเมืองของเยาวชนควรมี 3 มิติ คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความคิดความเชื่อ และการปฏิบัติตน

ด้านความรู้ความเข้าใจ ได้แก่

1. มีความรู้ความเข้าใจหลักและระเบียบการปกครองประเทศในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น
2. มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิ หน้าที่ของตนเองและผู้อื่น
3. มีความรู้ความเข้าใจในความเกี่ยวโยงกันของสถานภาพของผู้คนกลุ่มต่างในสังคมในเชิงซ้อน
4. มีความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในมิติสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน และการเมืองภาคประชาชน เข้าใจเรื่องของสิทธิชุมชนทุนทางสังคมอันหลากหลาย
5. มีความรู้ความคิดเท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งในระดับประเทศและระดับโลกที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับประเทศไทย
6. มีความรู้ความสามารถในเทคโนโลยีสมัยใหม่ วิถีชีวิตอย่างใหม่ตามควรแก่วิชาชีพของตน

ด้านความคิดเห็น/เจตคติ

1. มีเจตคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม
2. มีเจตคติที่ดีต่อการอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร
3. เป็นผู้มีความคิดเห็นต่อเหตุการณ์บ้านเมือง
4. เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย วิถีชีวิตและค่านิยมอย่างไทย
5. เห็นคุณค่าและผดุงความเป็นชาติร่วมกับผู้อื่น
6. มีความคิดเห็นที่ทันสมัย

ด้านการปฏิบัติตน

1. ปฏิบัติตนให้ถูกต้องสอดคล้องกับกฎหมาย กฎหมายศีลธรรมและกฎกติกาของชุมชนท้องถิ่น ประเทศชาติ
2. ปฏิบัติตนตามหลักสิทธิหน้าที่ของพลเมือง
3. ปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น
4. มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นเรื่องของการจรรโลงความถูกต้อง ความเป็นระเบียบ ความดีงามของสังคม

สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่พึงสร้างให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนนั้นควรถือแนวทางตามเป้าหมายการศึกษาปัจจุบันวางไว้ เพื่อให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข บนสังคมที่มีความหลากหลาย มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วของสังคมโลกทั้งสภาพเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ

ในทางการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และใช้คุณลักษณะที่ต้องการจะวัด ประกอบด้วยพฤติกรรม 3 ด้าน (ไพศาล หวังพานิช. 2544: 14 – 15; อ้างอิงจาก Sax. 1966)

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นพฤติกรรมความสามารถด้านการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาต่างๆ อันเป็นความสามารถทางสมอง หรือเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคิด (Thinking) พฤติกรรมด้านนี้แบ่งออกเป็น 6 ระดับ คือ

- 1.1 ความจำ (Memory / Knowledge)
- 1.2 ความเข้าใจ (Comprehension)
- 1.3 การนำไปใช้ (Application)
- 1.4 การวิเคราะห์ (Analysis)
- 1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis)
- 1.6 การประเมินค่า (Evaluation)

2. ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นพฤติกรรมด้านความรู้สึก (Feeling) อันเป็นลักษณะทางจิตใจ นิสัยต่างๆของผู้เรียน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

- 2.1 การรับรู้หรือการเอาใจใส่ (Receiving / Attending)
- 2.2 การตอบสนอง (Responding)
- 2.3 การเห็นคุณค่า (Valuing)
- 2.4 การจัดระบบหรือสร้างความเชื่อ (Organization / Belief)
- 2.5 การสร้างนิสัยหรือค่านิยม (Characterization / Value)

3. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมด้านการปฏิบัติ หรือการกระทำ (Doing) ซึ่งเป็นการนำความรู้สู่การปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

- 3.1 ทำเลียนแบบ
- 3.2 ทำตามแบบ
- 3.3 ทำตามเงื่อนไขหรือข้อกำหนด
- 3.4 ทำอย่างสร้างสรรค์

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านจิตพิสัย ซึ่งจะวัดระดับ เพียง 3 ระดับคือ

1. การรับรู้หรือการเอาใจใส่
2. การตอบสนอง
3. การเห็นคุณค่า

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ที่มีความเกี่ยวข้องกับ ความสมานฉันท์และสันติสุข ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ผู้นำชุมชน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้ปกครองนักเรียน สามารถสรุปได้จากการสัมภาษณ์ได้ 5 ด้านด้วยกัน คือ

1. ด้านจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย
3. ความเป็นคนดีมีศีลธรรม เคารพกฎหมายบ้านเมือง
4. การรู้จักผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ
5. ความสมัครสมานสามัคคี

นับได้ว่าคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้ง 5 ด้านมีความสำคัญและมีความจำเป็น ในสภาพสังคมปัจจุบัน ที่มีความสับสนวุ่นวาย และเป็นสาเหตุที่สำคัญที่เราต่างเห็นแล้วว่าหากคนในชาติขาดความรัก ความสมานฉันท์และสันติสุข ทำให้ประเทศชาติเกิดความวุ่นวาย ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด อาจก่อให้เกิดระส่ำระสายต่อสังคมและองค์กรรวมของประเทศได้ ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ควรปลูกฝังให้กับเด็กและเยาวชนในการสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข มีลักษณะของการปฏิบัติแล้วจะก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง ความสงบสุข ต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ ก่อให้เกิดความรักใน ประเทศชาติ

9. แนวคิดเกี่ยวกับความสมานฉันท์และสันติสุข

ความหมายของความสมานฉันท์และสันติสุข

คำว่า สมานฉันท์ หมายถึง ความพอใจรวมกัน ความเห็นพ้องกัน (ราชบัณฑิตยสถาน .2542: 1130)

คำว่า สันติสุข หมายถึง ความสุขที่เกิดจากความสงบ (ราชบัณฑิตยสถาน .2542 : 1166)

ร่างกายของเราเป็นระบบที่ดีที่สุดในร่างกายของเรามีเชื้อโรคและมีเซลล์มะเร็งเกิดขึ้นทุกวัน แต่เราไม่เป็นโรคติดเชื้อและไม่เป็นมะเร็ง เพราะเรามีภูมิคุ้มกัน ภูมิคุ้มกันจะทำจัดหรือขจัดเชื้อโรคและเซลล์มะเร็ง แต่ถ้าภูมิคุ้มกันบกพร่อง เชื้อโรคและเซลล์มะเร็งจะลุกลาม ทำให้ป่วยและเสียชีวิต ดังในกรณีของคนเป็นเอดส์ สังคมก็เช่นกัน จะห้ามไม่ให้มีคนคิดร้ายไม่ได้ แต่ถ้าสังคมมีภูมิคุ้มกันก็ไม่เกิดเรื่องร้ายถึงจะมีเชื้อโรคหรือเซลล์มะเร็งทางสังคม ถ้าสังคมมีภูมิคุ้มกันบกพร่อง เรื่องเล็กก็จะลุกลามเป็นเรื่องใหญ่และตายทั้งสังคมได้ (นพ.ประเวศ วะสี .2548 : 26) ปัจจุบันสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่เปรียบได้กับมะเร็งร้ายที่ได้เกาะกินประเทศไทยซึ่งได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น จากปรากฏการณ์ความรุนแรงที่ยืดเยื้อต่อเนื่องดังกล่าว ทำให้เกิดผลกระทบในเชิงลบในทุกด้าน ทั้งทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ยุทธวิธีที่ผู้ก่อความไม่สงบใช้นั้นคือการสร้างความสะพรั่งกลัว โดยการทำลายทั้งชีวิตและทรัพย์สินสร้างความสับสนในแนวคิดเรื่องศาสนาถือว่าเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีความหลายทั้งเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม ความต้องที่จะเอาชนะโรคภัยที่เกาะกินประเทศชาตินั้นไม่ใช่เรื่องง่ายไม่ใช่หน้าที่ของผู้ใดผู้หนึ่งหากแต่เป็นหน้าที่ของทุกคนในชาติ ปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยในการรักษา คือ ความสมานฉันท์และสันติสุข

สังคมที่มีเอกภาพในความหลากหลาย หมายถึงภายในสังคมใหญ่หรือที่เรียกว่า ประเทศ นั้นแม้ว่าจะประกอบไปด้วยชนกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยจำนวนมากมาย แม้ทุกคนจะมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างทางด้านความคิด เชื้อชาติ ลัทธิศรัทธาของศาสนา ความเชื่อ ฐานะ อายุ วัฒนธรรม ประเพณี ก็สามารถอยู่ร่วมกัน มีอิสระในการดำเนินชีวิตตามวิถีทางของตนเอง ไม่มีความขัดแย้งหรือรังเกียจเคียดแค้นระหว่างกัน อำเภอนะบะ เป็นดินแดนที่มีเสน่ห์ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีวิถีการดำเนินชีวิตที่สงบสุขในบริบท ขอบเขตความพอดีระหว่างชาวไทยพุทธ อิสลาม ควบคู่กับการมีภาพลักษณ์ความไม่สงบ เสียงระเบิด การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ผู้ต้องสงสัย ในบางช่วงเวลา มีความอุดมสมบูรณ์ และความหลากหลายทางชีวภาพควบคู่ต่อการสูญเสียภาพลักษณ์ของเมืองที่น่าอยู่ ถูกทำลายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ปัจจุบันการใช้ความรุนแรง อาวุธจัดการความขัดแย้งและปัญหาปรากฏมากขึ้นอย่างชัดเจนในสังคมจนกลายเป็นปัญหาสังคมไทยอย่างหนึ่งแล้ว หากดูหนังสือพิมพ์รายวันหน้าหนึ่งเกือบทุกฉบับ สื่อโทรทัศน์จะมีข่าวความขัดแย้ง ตอบโต้ แก่แค้นด้วยอาวุธทำร้ายจนบาดเจ็บ พิการและหลายครั้งถึงแก่ชีวิต ตลอดจนทำลายทรัพย์สินของทางราชการเสียหายอีกด้วย ยังมีความ

ขัดแย้งจำนวนมากที่ไม่เป็นข่าวหรือสื่อไม่สนใจเสนออีกจำนวนมาก เช่นคดีฟ้องร้องในศาลทั่วประเทศ ความขัดแย้งทางการเมืองทุกระดับและโดยเฉพาะระดับท้องถิ่น ใช้อาวุธสงครามทำร้ายถึงแก่ชีวิต เกิดขึ้นเป็นข่าวเสมอๆ ที่น่าวิตกอย่างยิ่งคือผู้ใช้ความรุนแรงและอาวุธมีอายุน้อยลง เป็นเยาวชนและเด็กมากขึ้น

จากแนวคิดและความหมายข้างต้น ผู้วิจัยจึงให้ความหมาย ของความสมานฉันท์และสันติสุข ว่า ความพึงพอใจในการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลาย ไม่แบ่งพรรค แบ่งพวก มีความรักใคร่ ประองตอง สามัคคี

ประเทศไทยไม่เคยแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข มีความรัก ความเอื้ออาทรต่อกัน คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่มีความระแวงต่อกัน ทำมาหากินร่วมกันได้อย่างปกติสุข ทุกคนมีความรักและจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ทรงทรงเป็นประมุขของประเทศ เป็นมิ่งขวัญและศูนย์รวมจิตใจของปวงชนชาวไทย

10. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชนที่เป็นพื้นที่วิจัยของผู้วิจัย คือ อำเภอจะนะ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องภูมิศาสตร์ สภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของชุมชนแห่งนี้ ทำให้การศึกษาข้อมูลในพื้นที่ได้มีความเข้าใจอย่างดียิ่ง จากหนังสือ โครงการสืบค้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (ชื่อบ้านนามเมือง) อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา (สภากวีวัฒนธรรม. 2543 :1 - 20) โดยระบุนรายละเอียดของอำเภอจะนะ ไว้ดังนี้

10.1 ประวัติความเป็นมา

จะนะ เดิมเป็นเมืองขึ้นของเมืองพัทลุง ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 4 เมือง ได้แก่ ปะเหลียน จะนะ เทพา และสงขลา ต่อมาสงขลาได้แยกออกจากเมืองพัทลุง จะนะจึงไปขึ้นกับเมืองสงขลา มีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านทางตอนใต้และมีการสู้รบกับหัวเมืองมลายูตลอดเวลา ได้มีเจ้าเมืองจะนะหลายคนผลัดกันขึ้นเป็นเจ้าเมืองตลอดเวลา ประกอบด้วย

- เจ้าเมืองจะนะ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 1820 – 2441 จำนวน 9 ท่าน
- นายอำเภอจะนะ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2441 – ปัจจุบัน จำนวน 9 ท่าน

โดยตำแหน่งเจ้าเมืองจะนะ ตั้งแต่ปี 2331 – 2441 พงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ เรียกชื่อตำแหน่งว่า “ผู้ว่าราชการเมืองจะนะ” ที่ตั้งของเมืองจะนะนั้น มีการย้ายเมืองบ่อยๆ เนื่องจากเป็นเมืองที่ต้องทำการรบอยู่ตลอดเวลา ระยะเวลาชื่อว่าเมืองจะนะ ตั้งอยู่ที่วังดาโต๊ะหรือวังโด้ที่นาทวี ปัจจุบัน เจ้าเมืองจะนะคนแรกคือ พระมหานุกาพปราบสงคราม (อินทร์หรือเถร) บุตรพระยาราชบังสันซึ่งเป็นมุสลิม ต่อมาได้ย้ายเมืองไปอยู่ปลักจะนะ และย้ายไปอยู่ที่บ้านในเมือง ตำบลป่าชิง จากนั้นย้ายไปตั้งที่ชะโงง

เมื่อเปลี่ยนการปกครองแบบเทศาภิบาล อำเภอจะนะก็ไปตั้งที่ว่าการอำเภอนาหวีแต่ด้วยเหตุที่การคมนาคมไม่ค่อยสะดวกจึงย้ายไปตั้งที่ใหม่ที่บ้านนา พร้อมเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอบ้านนา แต่ไปพ้องกับชื่ออำเภอหนึ่งในจังหวัดนครนายก จึงได้เปลี่ยนชื่อไปเป็นอำเภอจะนะตามเดิม

10.2 สภาพภูมิศาสตร์

อำเภอจะนะ มีพื้นที่ 502.48 ตารางกิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดสงขลา 37 กิโลเมตร และที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านา มีทางหลวงแผ่นดินสายสงขลา – นาหวีผ่าน ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 1 กิโลเมตร มีทางเอกเข้าสู่อำเภอตรงหลักกิโลเมตรที่ 34 มีทางหลวงต่อจากทางแยกเข้าอำเภอจะนะผ่านไปถึงอำเภอจะนะ ระยะประมาณ 30 กิโลเมตร และไปบรรจบกับถนนสายโคกโพธิ์ – ปัตตานี ที่อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมืองสงขลา และทะเลหลวง

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเทพา และอำเภอนาหวี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับทะเลหลวง และอำเภอเทพา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตอำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเดาและอำเภอนาหม่อม

10.2.1 ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของอำเภอจะนะด้านทิศตะวันตก และทิศใต้เป็นควนและเขาเตี้ยๆ และมีป่าเบญจพรรณ เช่น กลันตัน พลมพอ ต่ำเสาขลุ่ย ลาดต่ำลงมาเป็นพื้นที่ลาด สลับเนินเขาจนจดอ่าวไทย ทางทิศตะวันออก ในจำนวนพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอจะนะประมาณ 314,050 ไร่ จะเป็นพื้นที่ราบลุ่ม 249,964 ไร่ (ร้อยละ 75) พื้นที่ภูเขา 62,830 ไร่ (ร้อยละ 20) ส่วนที่เหลือประมาณร้อยละ 5 เป็นพื้นที่น้ำ สภาพดินฟ้าอากาศโดยทั่วไป ของอำเภอจะนะ เป็นแบบมรสุมมี 2 ฤดู ดังนี้ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - เดือนพฤษภาคม และฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม - เดือนมกราคม

10.2.2 ทรัพยากรที่สำคัญ มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญ

- ทะเล ได้แก่ พื้นที่ตำบลสะกอม ตำบลตลิ่งชัน และตำบลนาทับ มีทะเลอ่าวไทย
- แร่ดีบุก แร่ลูปพลัม ที่ตำบลท่าหมอไทร ปัจจุบันมีจำนวนน้อย มีเหมืองเหลืออยู่เพียง

แห่งเดียว

- ป่าไม้ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ รวม 44,818 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.27 ของพื้นที่ทั้งหมด
- ทราย มีแหล่งทรายจำนวนมากที่ตำบลสะพานไม้แก่น
- คลองนาทับ นับเป็นเหมือนเส้นเลือดที่หล่อเลี้ยงคนจะนะ เป็นแหล่งอาหารที่อุดม

สมบูรณ์

10.3 สภาพเศรษฐกิจ สังคม การปกครอง และความมั่นคง

การผลิตภาคเกษตรกรรม อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งสิ้น 173,482 ไร่ พืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ มีดังนี้ ยางพารา นาข้าว มะพร้าว ทุเรียน มะม่วงหิมพานต์ เงาะ ส้ม ลองกอง ขนุน มังคุด

การปศุสัตว์ สภาพการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร จะเป็นในรูปแบบของการเลี้ยงสัตว์ เพื่อการใช้งานและบริโภค เช่น โค กระบือ แพะ แกะ ฯลฯ

การประมง ประชาชนที่ตักบ้านเรือนอยู่ชายฝั่งทะเล ได้แก่ตำบลสะกอม ตำบลตลิ่งชัน และตำบลนาทับมีอาชีพทำการประมง เป็นประมงขนาดเล็ก หรือประมงพื้นบ้าน ใช้เครื่องมือที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงปลาน้ำจืดในบ่อดิน เลี้ยงปลาในกระชัง และเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ฯลฯ

อุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การทำเสื้อกระจูดที่ตำบลสะกอม ตำบลนาทับ และตำบลตลิ่งชัน การทำกรงนกเขา ที่ตำบลบ้านนา ตำบลสะกอม ตำบลนาทับ ตำบลตลิ่งชัน

โรงงานอุตสาหกรรมในอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา เป็นประเภทอุตสาหกรรมอาหารทะเลและอุตสาหกรรมน้ำยาง

สินค้าส่งออก ที่สำคัญในปี 2548 เช่น กรงนกเขาชวา นกเขาชวา ข้าว ยางพารา เป็นต้น

การท่องเที่ยว อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญดังนี้

- คลองสะกอม และคลองนาทับ ซึ่งสามารถนั่งเรือชมทิวทัศน์สองฝั่งคลองและปากแม่น้ำก่อนออกทะเลอ่าวไทย

- หาดปากบางนาทับ ตั้งอยู่ที่ตำบลนาทับ
- หาดปากบางสะกอม ตั้งอยู่ที่ตำบลสะกอม
- หาดตลิ่งชัน ตั้งอยู่ที่ตำบลตลิ่งชัน
- ฟาร์มนกเขาจะนะ ตั้งอยู่ที่ถนนชาวทอง เขตเทศบาลตำบลบ้านนา
- สำนักสงฆ์โคกสั๊ก หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า วัดขวด ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลแด
- ศูนย์หัตถกรรมตำบลสะกอม ตั้งอยู่ที่ตำบลสะกอม

สภาพทางสังคม

อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 จำนวน 73 แห่ง รวมครู อาจารย์ ผู้สอนทุกระดับจำนวน 1,057 คน นักเรียนจำนวน 19,982 คน

ส่วนทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณีนั้น ประชาชนในอำเภोजะนะ นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 25 มีวัดจำนวน 32 วัด ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 75 มีมัสยิดจำนวน 61 มัสยิด ประชาชนในชนบทยังยึดมั่นศรัทธาต่อขนบธรรมเนียมและมีวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับศาสนา ได้แก่ การ

บวช งานศพ ประเพณีชักพระ ประเพณีทำบุญเดือนสิบ (วันสารท) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการละเล่นพื้นบ้าน ได้แก่ หนังตะลุง มโนราห์ ฯลฯ

การปกครอง ท้องที่ 14 ตำบล 139 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้าน ชรบ. ที่ได้รับเงินสนับสนุนจากกรมการปกครอง หมู่บ้านละ 20,000 บาท จำนวน 55 หมู่บ้าน

- ตำบลบ้านนา	มี	10	หมู่บ้าน
- ตำบลน้ำขาว	มี	11	หมู่บ้าน
- ตำบลขุนตืดหวาย	มี	9	หมู่บ้าน
- ตำบลบ้านป่าชิง	มี	9	หมู่บ้าน
- ตำบลท่าหมอไทร	มี	11	หมู่บ้าน
- ตำบลสะพานไม้แก่น	มี	8	หมู่บ้าน
- ตำบลจะโหนด	มี	11	หมู่บ้าน
- ตำบลสะกอม	มี	9	หมู่บ้าน
- ตำบลคู	มี	9	หมู่บ้าน
- ตำบลนาหว้า	มี	12	หมู่บ้าน
- ตำบลคลองเปี้ยะ	มี	11	หมู่บ้าน
- ตำบลนาทับ	มี	14	หมู่บ้าน
- ตำบลตลิ่งชัน	มี	8	หมู่บ้าน
- ตำบลแค	มี	7	หมู่บ้าน

การปกครองท้องถิ่น 1 เทศบาลตำบล 14 องค์การ

ความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย

สถานีตำรวจภูธร 2 สถานีคือ

- สถานีตำรวจภูธร จะนะ รับผิดชอบ 11 ตำบล
- สถานีตำรวจภูธรควนมิต รับผิดชอบ 3 ตำบลคือ ตำบลจะโหนด ตำบลคลองเปี้ยะ ตำบลนาทับ

หน่วยกำลังในพื้นที่

- กองร้อยเฉพาะกิจตำรวจตระเวนชายแดนที่ 4104 ตั้งอยู่ที่ ตำบลป่าชิง แบ่งออกเป็น 3 หมวด ประกอบด้วย หมวดเฉพาะกิจตำรวจตระเวนชายแดนที่ 41041, 41042 และ 41043

- กองร้อยเฉพาะกิจตำรวจตระเวนชายแดนที่ 432 ตั้งอยู่ที่ ตำบลสะพานไม้แก่น เป็นหน่วยกำลังที่รับผิดชอบฝ่ายกิจการพิเศษ การฝึกอบรมเป็นภารกิจหลัก

กองร้อยอาสารักษาดินแดน อำเภอจะนะ ที่ 9 มีกำลังพล 24 นาย

สถานการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่ เกิดเหตุความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น 56 ครั้ง
 “บ้านเมืองน่าอยู่ ชิดชูคุณธรรม น่าจะนะสู้สันติสุข”

11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

11.1 งานวิจัยในประเทศ

เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ (2540 : บทคัดย่อ) การดำเนินงานด้านพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สำนักการประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยสรุปได้ว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในด้านการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีการดำเนินงานอยู่ในระดับกลางทุกด้าน

วิทยา แสงงาม (2541 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการสานมวย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดทำวิชา/รายวิชา เพิ่มเติมขึ้นใหม่ในกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพและประเมินหลักสูตรโดยใช้วิธีการประเมินแบบ Puissiance Measure (P.M.) เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต เหมาะกับผู้เรียนและมีค่า Puissiance Measure (P.M.) สูงกว่า 10

นิตยา บุตรศรี (2542 : บทคัดย่อ) ได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี โดยการสัมภาษณ์โรงเรียนต้นแบบพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 10 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะของการปรับรายละเอียดเนื้อหาวิชา การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริม โดยดำเนินการในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพในระดับประถมศึกษาในลักษณะการนำความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมากำหนดรายละเอียดของเนื้อหาวิชาและดำเนินการสอนเอง การเชิญผู้รู้ในท้องถิ่นเข้ามาถ่ายทอดความรู้ในโรงเรียน และการนำนักเรียนไปเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่น ในการบริหารและการพัฒนาหลักสูตรนั้นผู้บริหารส่วนใหญ่ได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการประกอบอาชีพ โดยการนำผู้รู้ในท้องถิ่นเข้ามาร่วมดำเนินการในการจัดเตรียมสถานที่ การจัดบริการวัสดุหลักสูตร การประชาสัมพันธ์หลักสูตร และการเตรียมบุคลากร ส่วนปัญหาที่พบได้แก่ ครูผู้สอนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ขาดข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และผู้รู้ที่โรงเรียนเชิญมาถ่ายทอดความรู้ไม่มีทักษะในด้านวิธีสอน จึงเป็นอุปสรรคต่อการถ่ายทอดความรู้

สุวณี วรศักดิ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น แผนการสอน และเครื่องมือวัดภาคปฏิบัติ กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องอาหารจากถั่วเหลือง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า

1. หลักสูตรท้องถิ่นและแผนการสอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ เรื่องอาหารจากถั่วเหลือง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

2. แบบวัดภาคปฏิบัติ 2 ฉบับ คือแบบวัดภาคปฏิบัติการทำนมถั่วเหลืองและแบบวัดภาคปฏิบัติการทำเต้าหู้แข็ง มีความเหมาะสมและวัดได้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

กาญจนาวรรณ คำสอนทา (2543 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ เรื่องการทำปลาจ๋า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมความต้องการท้องถิ่น และมีความเหมาะสมกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงสามารถนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันได้ แผนการสอนมีความเหมาะสมมาก ทั้งในด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถทำคะแนนภาคปฏิบัติได้เฉลี่ยเท่ากับ 87.03 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาก และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 76.55 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดี

ยุพิน บุญญานาม (2544 : ง) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง จังหวัดระยอง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง จังหวัดระยอง มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง จังหวัดระยองสูงกว่าการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและมีความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

ประสิทธิ์ ศรีเดช (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาหลักสูตร เรื่องเพลงพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในจังหวัดระยอง โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) สร้างหลักสูตรและ 2) นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเจตคติที่มีต่อเพลงพื้นบ้าน และทักษะหลักจากทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นเพลงพื้นบ้านสูงกว่าก่อนการทดลอง

สมคิด เจริญศิริ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องการทำเทียนเจล ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ร่วมกิจกรรมตามหลักสูตรสถานศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้ร่วมกิจกรรม

ณัฐกานต์ เรือนคำ (2546 : บทคัดย่อ) การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น เรื่องการปลูกพืชที่สำคัญของชุมชนบ้านสันทะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลวิจัยพบว่า หลักสูตรระดับท้องถิ่นมีความเหมาะสมในระดับเห็นด้วยทั้งหมด 6 ด้าน คือ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างและเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน อัตราเวลาเรียน สภาพแวดล้อม สื่อ วัสดุและอุปกรณ์ และการวัดและประเมินผล และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.33/81.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

11.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ฮอล (Hall. 1999 : 2023-A) ได้ทำการวิจัยนี้เพื่อสำรวจถึงอิทธิพลของหลักสูตรใหม่ ที่มีต่อความสำเร็จของนักเรียนระดับกลางในโรงเรียนรัฐบาลในจอร์เจีย จากการศึกษาถึงข้อแตกต่างที่สำคัญของ ITBS score ระหว่างนักเรียนชั้น ม. 2 และชั้น ม.3 ซึ่งถูกสอนโดยหลักสูตรใหม่เปรียบเทียบกับนักเรียนที่ถูกสอนด้วยหลักสูตรท้องถิ่นและศึกษาถึงอัตราส่วนของนักเรียนที่เรียนคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษที่สอบตกในเทอมแรก รวมไปถึงอัตราส่วนของนักเรียนที่คงเรียนต่อไปจนถึงชั้น ม.3 โดยพบว่ามีสถิติความแตกต่างในวิชา การพัฒนาทักษะการอ่าน การอ่าน การคำนวณทางคณิตศาสตร์ และ สังคมศาสตร์แต่ไม่พบความแตกต่างในวิชาทักษะภาษา ภาษาศาสตร์ ทักษะทางคณิตศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ยังไม่มีสถิติของความแตกต่างของอัตราส่วนนักเรียนชั้น ม.3 ที่เรียน ภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ที่สอบตกในเทอมแรก และสถิติของนักเรียนที่ยังคงเรียนอยู่จนถึงชั้น ม.3 หลักสูตรใหม่ถูกพิจารณาให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งเพื่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

เบอร์นาร์ด (Bernard. 1996 : 2123-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบหลักสูตร วิทยาศาสตร์ระหว่างหลักสูตรนานาชาติในประเทศอังกฤษและแคว้นเวลส์ กับหลักสูตรปกติในรัฐออนตาริโอ ประเทศแคนาดา พบว่าระบบการศึกษาในรัฐออนตาริโอ มีการกระจายอำนาจทางการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใช้เองได้ มากกว่าระบบการศึกษาในอังกฤษและแคว้นเวลส์

วิเวียน (Vivian. 1996 : 2118-A) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและรูปแบบ การคิด เรื่องการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรดูแลสุขภาพ ผลปรากฏว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังกล่าว ช่วยให้การเรียนเกี่ยวกับความเชื่อในการดูแลสุขภาพแต่ละท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

เจอร์รี่ (Jerry. 1996 : 4254-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการ ออกแบบกราฟิกที่มีประสิทธิภาพ พบว่าควรรวบรวมแนวคิดและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการ ออกแบบกราฟิกที่จำเป็นทางการศึกษาให้ได้มากที่สุดก่อนดำเนินการพัฒนาหลักสูตร โดยให้นักศึกษา เข้ามามีส่วนร่วม

ชีล่า (Sheila. 1996 : 2314-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง หลักสูตรพบว่า การให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษาแบบพิเศษมากขึ้น โดยเฉพาะ การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารการศึกษา การบริหารงบประมาณ การพัฒนาบุคลากรทาง

การศึกษา และการพัฒนาหลักสูตร นอกจากนั้นยังส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชนในทางที่ดีอีกด้วย

บัทเลอร์ (Butler. 1996 : 4254-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและ ออกแบบกราฟฟิก พบว่า ควรรวบรวมแนวคิดและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบกราฟฟิกที่ จำเป็นทางการศึกษาให้ได้มากที่สุดก่อนดำเนินการพัฒนาหลักสูตร จากนั้นจึงแต่งตั้งคณะกรรมการ ขึ้นมา ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟฟิกและนักการศึกษา เมื่อดำเนินการพัฒนา หลักสูตรแล้วควรมีการเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์ ให้เป็นที่ทราบโดยทั่วกัน ทั้งนี้หน่วยงานต้นสังกัด ควรสนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมด้วย

จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาหลักสูตร คือ ครูผู้สอนเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริม โดยครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นเพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่นตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและการหาประสิทธิภาพเครื่องมือ
5. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 3 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 44 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random) โดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ทำการใช้หลักสูตรในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ใช้เวลารวมทั้งหมดใช้เวลา 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง โดยใช้หลักสูตรเป็นเวลา 12 ชั่วโมง ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 14 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. เครื่องมือที่ใช้สำรวจข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมาใช้ในการร่างหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ผู้นำชุมชน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในช่วงชั้นที่ 2

2. เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่

2.1 แบบประเมินร่างหลักสูตรท้องถิ่น โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาหลักสูตร

2.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.3 แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตร ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้

การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และสร้างแบบสัมภาษณ์จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

แบบสัมภาษณ์ในเรื่อง อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ด้านความหมายและความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสามัคคีและสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสามัคคีและสันติสุข ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์

ความคิดเห็นและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อ.....สกุล.....
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษาสูงสุด.....
4. ตำแหน่งการทำงาน.....
5. ประสบการณ์การทำงาน.....ปี
6. ที่อยู่.....

ตอนที่ 2 ความหมายและความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. ความหมายของ สมานฉันท์และสันติสุข

.....

.....

.....

2. ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. ท่านคิดว่าหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ควรมีสาระการเรียนรู้เรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าแนวการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าควรใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อะไรบ้างที่ช่วยในการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าการวัดและประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข ควรทำในรูปแบบใดบ้าง

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่อยากจะให้เกิดขึ้นในตัว of นักเรียนหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข

.....

.....

.....

2. นำแบบสัมภาษณ์เสนอประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษาและความเหมาะสมของข้อความที่ใช้สัมภาษณ์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริงต่อไป

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่นำไปปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน 8 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง 4 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 4 คน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

4. วิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อไป

แบบประเมินร่างหลักสูตรท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินร่างหลักสูตรท้องถิ่น เป็นแบบสอบถามที่สร้างจากเนื้อหาในหลักสูตร คือ

1. แบบประเมินร่างหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนที่ประเมินได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ อัตราเวลา แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตัดสินความเหมาะสมในแต่ละด้านขององค์ประกอบ

ตัวอย่างแบบประเมินร่างหลักสูตรท้องถิ่น

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ข้อ	ประเด็น	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	ควรปรับปรุง (ระบุรายละเอียดที่ ต้องการ)
0.	ความเหมาะสมของหลักการในหลักสูตรท้องถิ่น			
00.	ความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายในหลักสูตรท้องถิ่น			
00.	ความเหมาะสมของโครงสร้างในหลักสูตรท้องถิ่น			

ลงชื่อ.....

()

ผู้ประเมิน

2. นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนอประธานควบคุมปฏิญาณนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษาและความเหมาะสมของข้อความ และรับฟังข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอประธานควบคุมปฏิญาณนิพนธ์
อีกครั้ง

4. นำแบบประเมินโครงสร้างหลักสูตรไปใช้เก็บข้อมูล

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและหาประสิทธิภาพของ
แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่ต้องการวัด ดำเนินการสร้างตาราง
วิเคราะห์ข้อสอบเพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยคำนึงถึงความ
เหมาะสมกับวัย ความสนใจ และความสามารถทางสติปัญญาของเด็ก และลักษณะพฤติกรรมที่
ต้องการวัด

3. นำตารางวิเคราะห์ข้อสอบเสนอประธานและกรรมการควบคุมปฏิญาณนิพนธ์เพื่อ
พิจารณาความเหมาะสม

4. สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุขตามตารางวิเคราะห์ข้อสอบ เป็นข้อ
คำถามแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ ซึ่งมากกว่าที่ต้องการจริง 20 ข้อ

ตัวอย่างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว แล้วนำไปทำเครื่องหมายกากบาท(x)

ในช่อง ก ข ค หรือ ง ในกระดาษคำตอบ

ข้อ 0. ใครเป็นเจ้าของคนแรกของเมืองจะนะ

ก. พระมหานุกาปราชญ์สงคราม

ข. หลวงพิทักษ์สงคราม

ค. พระยาสงขลา

ง. ขุนรองราชมนตรี

ข้อ 00. ทิศเหนือของอำเภอจะนะติดต่อกับอำเภอใด

ก. อำเภอเมืองสงขลา

ข. อำเภอเทพา

ค. อำเภอนาทวี

ง. อำเภอหาดใหญ่

ข้อ 000. ความสัมพันธ์ของคนในอำเภอจะเป็นอย่างไ

- ก. พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
- ข. เอรัดเอาเปรียบกัน
- ค. แกร่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน
- ง. ไม่พูดจากัน

5. นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นเสนอประธานควบคุมปริญญาโทเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา ความกระชับชัดเจน แล้วปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะ

6. นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่าควรปรับภาษาที่ใช้ในการออกข้อสอบ ให้มีความเข้าใจง่ายเหมาะสมกับนักเรียน ลดคำให้น้อยลงเนื่องจากนักเรียนมักมีปัญหาในการอ่าน

7. เลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าเป็นข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 62) ไว้ แล้วปรับปรุงแก้ไขข้อสอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่น้อยกว่า 0.50 ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจนได้ข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67 – 1 จำนวน 50 ข้อ

8. นำข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ตามข้อ 7 ไปทดสอบกับกลุ่มประชากร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 45 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบวัด

9. วิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อและเลือกข้อสอบที่มีความยากง่ายตั้งแต่ 0.40 – 0.77 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.22 - 0.85 ไว้จำนวน 30 ข้อ โดยข้อสอบทั้งหมดครอบคลุมผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้ตามตารางวิเคราะห์ข้อสอบ

10. คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (r_{tt}) ทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR – 20 ของ กูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson. 20) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 168-170) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.84

11. นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับจริงไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์
เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข
2. ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์
3. กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านค่านิยมที่ต้องการวัดในด้านดังนี้
 - 3.1 ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 - 3.2 ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย
 - 3.3 ความเป็นคนดีมีศีลธรรม เคารพกฎหมายบ้านเมือง
 - 3.4 การรู้รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ
 - 3.5 ความสมัครสมานสามัคคี
4. สร้างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านค่านิยม จำนวน 1 ฉบับ รวมทั้งหมด 50 ข้อ ต้องการนำไปใช้จริง 25 ข้อ โดยสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนด เป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่าแบบตัวเลข (Numerical Rating Scale) โดยแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5 ระดับ
 - 5 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดีมาก
 - 4 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดี
 - 3 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง
 - 2 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับน้อย
 - 1 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับน้อยที่สุด
 โดยแบ่งระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยใช้เกณฑ์การตัดสินดังนี้
(บุญชม ศรีสะอาด. 2540: 100)

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	ดีมาก
ช่วงคะแนนเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	ดี
ช่วงคะแนนเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	ปานกลาง
ช่วงคะแนนเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	น้อย
ช่วงคะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด
5. นำแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์เสนอต่อประธานควบคุมปริญญาโทเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมด้านภาษา ความกระชับ ความชัดเจน จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องชัดเจน แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคำตัดสินความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) ของข้อคำถามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการวัด ได้คำตัดสินความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

6. นำแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ได้รับการตรวจพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มประชากรแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 45 คน
7. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87
8. จัดพิมพ์แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นฉบับสมบูรณ์
9. นำแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านค่านิยมมานำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 1 ตัวอย่างแสดงตัวอย่างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามลำดับคุณลักษณะของนักเรียนตามความเป็นจริงมากที่สุด

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ระดับคุณลักษณะ				
	5	4	3	2	1
ด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์					
0. เห็นคุณค่าการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข					
00. รักและภาคภูมิใจที่เกิดมาเป็นคนไทย					
000. ปฏิบัติตนตามหลักศาสนา ด้วยความศรัทธา					

แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเนื้อหาจากหลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น
2. ศึกษาขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้
3. วิเคราะห์ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและเวลาเรียน โดยการนำหน่วยการเรียนรู้มาวิเคราะห์หน่วยเนื้อหาย่อย ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และเวลาเรียนให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง แล้วเขียนรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผนประกอบด้วย

- 3.1 สารสำคัญ
- 3.2 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- 3.3 สารการเรียนรู้
- 3.4 กิจกรรมการเรียนรู้
- 3.5 สื่อและแหล่งเรียนรู้
- 3.6 การวัดและประเมินผล

4. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน ดังนี้

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง จะนะอำเภอเก่าอยู่ จำนวน 2 ชั่วโมง
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง แตกต่างแต่ไม่แตกแยก จำนวน 2 ชั่วโมง
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จำนวน 2 ชั่วโมง
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง สถานการณ์ฉุกเฉิน จำนวน 2 ชั่วโมง
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง พลเมืองดี จำนวน 2 ชั่วโมง
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง เราอยู่ร่วมกัน จำนวน 2 ชั่วโมง

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้			
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4		
เรื่อง จะนะอำเภอเก่าอยู่	เวลา	2	ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การศึกษาความเป็นมาของอำเภอ ลักษณะแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่างๆ ทรัพยากรที่สำคัญ ทำให้มีความเข้าใจในท้องถิ่น รักและมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกประวัติความเป็นมาของอำเภอจะนะได้
2. รู้และสามารถบอกเกี่ยวกับสภาพต่างๆของอำเภอได้
3. มีความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง

สาระการเรียนรู้

1. ประวัติความเป็นมาของอำเภอจะนะ
2. ประวัติความเป็นมาของอำเภอจะนะ
3. ลักษณะแวดล้อมทางภูมิศาสตร์
4. ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม
5. ทรัพยากร

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูและนักเรียนร่วมสนทนาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของนักเรียน แล้วซักถามนักเรียนว่า นักเรียนอาศัยอยู่อำเภออะไร จังหวัดใด นักเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของอำเภอจะนะหรือไม่
2. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ โดยใช้วิธีการนับ 1-5 เพื่อแบ่งกลุ่ม
3. ครูแจกใบความรู้เรื่องประวัติความเป็นมาและสภาพต่างๆ ของอำเภอจะนะ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม

4. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาข้อมูลจากใบความรู้ที่แจกให้ แล้วสรุปสาระสำคัญจากเรื่องที่ ได้ศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ลงในใบงาน ในประเด็นต่าง ๆ เช่น

- เจ้าเมืองจะนะคนแรก
- ลักษณะภูมิประเทศ
- ทรัพยากรที่สำคัญของอำเภอจะนะ

5. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนักเรียน ออกมานำเสนอผลงานเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง โดยมีครูคอยชี้แนะเพิ่มเติม

6. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรม "ท่องเที่ยวบ้านฉัน" โดยการเขียนจดหมายเชิญชวนเพื่อน จากต่างจังหวัดมาเที่ยวอำเภอจะนะ

7. ครูและนักเรียน ร่วมกันสรุปประวัติความเป็นมาและสภาพต่างๆของอำเภอจะนะ และ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงความภาคภูมิใจที่ได้เป็นคนอำเภอจะนะ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. ใบความรู้เรื่องประวัติความเป็นมาและสภาพต่างๆของอำเภอจะนะ
2. ใบงาน
3. กิจกรรมท่องเที่ยวบ้านฉัน

การวัดและประเมินผล

1. ด้านความรู้ การทำกิจกรรมในชั้นเรียน
2. ด้านทักษะกระบวนการ การสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน การวิเคราะห์สถานการณ์ ที่ต้องเผชิญจากใบงาน การแก้ปัญหา
3. ด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม การสังเกตการแสดงความคิดเห็นในการทำ กิจกรรมในชั้นเรียน

5. นำแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับร่างเสนอประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ตรวจสอบ ความเหมาะสมของลักษณะกิจกรรม เนื้อหาแล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำให้เหมาะสม

6. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจสอบจากประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนได้ให้ ข้อเสนอแนะ ในแผนที่ 1 เรื่อง รอบรู้เรื่องจะนะ โดยการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการ ศึกษาประวัติของอำเภอจะนะ

7. นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน บ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 45 คน เพื่อหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับลักษณะกิจกรรม ระยะเวลาและสาระการเรียนรู้ว่ามีความ เหมาะสมเพียงใด เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

8. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อประธานควบคุมปริญญานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง
9. จัดพิมพ์แผนการจัดการเรียนรู้แบบสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คราวนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ตามขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
- ขั้นตอนที่ 2 การร่างหลักสูตร
- ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพร่างหลักสูตร
- ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร
- ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบประสิทธิภาพหลักสูตร
- ขั้นตอนที่ 6 ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

รายละเอียดแต่ละขั้นตอนมีดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
2. ลงพื้นที่ดำเนินการ โดยเน้นความต้องการของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตลอดจนมีทรัพยากรในท้องถิ่นที่เอื้อต่อการทำหลักสูตร ผู้วิจัยจะจัดทำ การพัฒนาหลักสูตร เรื่อง การสร้างเสริมความสมานฉันท์และสันติสุข ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชน สภาพปัญหา ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้คนภายในชุมชน
3. เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง โดยการอาศัยความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จาก ผู้บริหารสถานศึกษาเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ผู้นำชุมชน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมาณ 1 สัปดาห์ ซึ่งผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 การร่างหลักสูตร

1. นำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 คือการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางในการร่างหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย 9 ส่วน

- 1.1 หลักการ
- 1.2 จุดมุ่งหมาย
- 1.3 โครงสร้าง
- 1.4 คำอธิบายรายวิชา
- 1.5 หน่วยการเรียนรู้
- 1.6 ระยะเวลาเรียน
- 1.7 แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.8 สื่อและแหล่งเรียนรู้
- 1.9 การวัดและประเมินผล

2. ผู้วิจัยร่างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้เรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เสนอประธานควบคุมปริญญานิพนธ์เพื่อพิจารณา ตรวจสอบและรับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของร่างหลักสูตร

นำเสนอหลักสูตรที่ร่างขึ้นต่อผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรทั้งฉบับ ก่อนนำไปทดลองใช้ โดยพิจารณากำหนดรายละเอียด ดังนี้

1. สิ่งที่ต้องตรวจสอบ

1.1 ความเหมาะสมของส่วนประกอบของหลักสูตร ตั้งแต่หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรหรือไม่เพียงใด

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำร่างหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของร่าง และเก็บรวบรวม ตรวจสอบและขอข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านองค์ประกอบของร่างหลักสูตร โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

4. การปรับปรุงร่างหลักสูตร นำผลการประเมินร่างหลักสูตรเสนอประธานและกรรมการที่ควบคุมปริญญาบัตรเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ให้ข้อแนะนำความเห็นเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมที่สุดก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร

ผู้วิจัยเป็นผู้นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 จำนวน 44 คน โดยดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 6 แผน

ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบประสิทธิภาพหลักสูตร

ประเมินหลังการทดลองใช้หลักสูตร

1 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2 แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ขั้นตอนที่ 6 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

นำข้อมูลที่ได้จากผลการประเมินหลักสูตรและข้อเสนอแนะมาใช้ในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรและปรับปรุงแผนการเรียนรู้ เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

แบบแผนการทดลอง

แบบแผนการทดลองในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการวิจัยแบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว มีการสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design) ซึ่งมีแบบแผนการทดลองดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536: 216)

สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
T_1	X	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

T_1	แทน	การสอบก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น
T_2	แทน	การสอบหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น
X	แทน	การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Window (Statistic Package for Social Science - PC) ตามลำดับดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. วิเคราะห์ผลการประเมินร่างหลักสูตรท้องถิ่น โดยผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
3. วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลักสูตรท้องถิ่น ก่อนและหลังได้รับการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข โดยใช้สถิติทดสอบ t-test for Dependence

3.2 วิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่น วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 ค่าเฉลี่ย
 - 1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ
 - 2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC)
 - 2.2 ค่าความเชื่อมั่น ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR-20)
 - 2.3 ค่าอำนาจจำแนก (r)
 - 2.4 ค่าความยากง่าย (p)
 - 2.5 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ ใช้สูตร KR-20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน
 - 2.6 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา

(α -Coefficient) ของครอนบาค

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน
 - 3.1 ใช้สถิติทดสอบ t-test (Dependent Samples)
 - 3.2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการสื่อสารความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
ΣD	แทน	ผลรวมของความแตกต่างรายคู่ระหว่างคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข
ΣD^2	แทน	ผลรวมยกกำลังของความแตกต่างรายคู่ระหว่างคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข
t	แทน	อัตราส่วนวิกฤตของ t-test (Dependent Samples)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ตอนที่ 2 ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพหลักสูตร

รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอนมีดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในด้านความหมาย ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของผู้บริหารสถานศึกษา เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ผู้นำชุมชน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 18 คน สรุปได้ว่า

ด้านความหมายความหมายของคำว่าสมานฉันท์และสันติสุข สรุปได้ว่าการอยู่ร่วมกันโดยการพึ่งพาอาศัยกัน มีความรัก ความสามัคคี เป็นมิตรต่อกันด้วยความจริงใจ โดยไม่มีการแบ่งแยก เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม เคารพในสิทธิหน้าที่ของกันและกัน

ด้านความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวมพบว่า มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากโรงเรียนบ้านนา ตั้งอยู่ในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เป็นอีกอำเภอหนึ่งที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น ซึ่งสถานการณ์ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น ในแต่ละครั้งก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมความเป็นอยู่ และอำเภอจะนะถือได้ว่าเป็นเมืองสองวัฒนธรรม ซึ่งคนในชุมชนมีความหลากหลายทางศาสนา และภาษา ที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2. ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.1 หลักสูตรหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ควรประกอบด้วยองค์ความรู้ (สาระ) โดยสรุปดังนี้ สาระการเรียนรู้ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของอำเภอจะนะ จากอดีตถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนในอำเภอที่ผู้คนมีความหลากหลายมาอยู่ร่วมกัน ทรัพยากรที่มีอยู่ในอำเภอ การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นโดยเฉพาะปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ที่มีผลกระทบต่องานผู้เรียนและชุมชน การปลูกฝังให้รักในท้องถิ่น ห่วงแหน และความภาคภูมิใจแผ่นดินเกิดของตนเอง เพื่อผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตของผู้เรียนได้อย่างมีความสุข

2.2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมว่า เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เข้าถึงความต้องการของผู้เรียน สามารถยืดหยุ่นได้ตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ทักษะทางสังคม กระบวนการกลุ่ม ผู้เรียนมีส่วนร่วม

ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด ในกิจกรรมการเรียนรู้สอดแทรกด้านคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อมๆกับการเรียนรู้ด้านสาระ เพื่อก่อให้เกิดความสุขกับการเรียนรู้ รักที่จะเรียนรู้

2.3 ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ที่ช่วยในการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สรุปว่า การใช้ใบงาน ใบความรู้ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ภาพยนตร์ Internet และใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นสื่อที่สามารถจัดหาได้เองในท้องถิ่น หรือสามารถจัดทำขึ้นเองนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้

2.4 ด้านรูปแบบการวัดและประเมินผล เพื่อให้มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาพรวมพบว่า ควรให้มีการวัดความรู้ก่อนเรียน โดยการวัดความรู้ความเข้าใจ การสังเกตความสนใจของผู้เรียน ประเมินตามสภาพจริง โดยดูจากผลงาน

2.5 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่อยากจะให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนหลักจากที่ได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข ภาพรวมพบว่าอยากให้ นักเรียนเป็นคนดี มีลักษณะของความเป็นคนดี คือ ปฏิบัติตนตามกฎหมายบ้านเมืองที่กำหนด มีระเบียบวินัย ยึดมั่นในศาสนาและปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักศาสนา มีความรักความสามัคคี รู้จักรักษาทรัพยากรในท้องถิ่น คิดและรู้จักใช้ทรัพยากร ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ มีความภาคภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นคนไทย ได้เกิดมาอยู่ใต้พระบรมโพธิสมภารของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งสามารถสรุปเป็นรายชื่อ ได้ดังนี้

1. ด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ด้านความภาคภูมิใจในความเป็นไทย
3. ด้านความเป็นคนดี มีศีลธรรม เคารพกฎหมายบ้านเมือง
4. ด้านการรู้รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ
5. ด้านความสมัครสมานสามัคคี

ตอนที่ 2 ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

- 1.1 หลักการ มีความเหมาะสม
- 1.2 จุดมุ่งหมาย มีความเหมาะสม
- 1.3 โครงสร้าง มีความเหมาะสม
- 1.4 คำอธิบายรายวิชา มีความเหมาะสม

1.5 หน่วยการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับสาระให้มีความสัมพันธ์กับโครงสร้างที่กำหนดไว้และให้ขยายสาระในด้านความสามัคคีให้มากกว่านี้

1.6 อัตราเวลาเรียน ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้มีการปรับเปลี่ยนอัตราเวลาให้เหมาะสมกับสาระในแต่ละชั่วโมง

1.7 แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ต้องมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรให้ผู้เรียนได้ไปศึกษาชุมชนด้วยตัวของผู้เรียนเองบ้าง ทั้งศึกษาภายในและนอกโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ โดยเน้นกระบวนการและการทำงานอย่างมีขั้นตอน

1.8 สื่อและแหล่งเรียนรู้ มีความเหมาะสม

1.9 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญได้มีข้อเสนอแนะ ควรให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง

ตอนที่ 3 ผลการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. ผลการหาประเมินหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากคะแนนการทดสอบแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีดังนี้

1.1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังได้รับการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Samples ดังแสดงผลในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนเรียน	44	14.34	3.97	305	2,167	30.20**
หลังเรียน		21.05	3.84			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนที่เรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข หลังเรียนสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2 ผลการวิเคราะห์ ค่าสถิติพื้นฐาน ของคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สรุปได้ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่เรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมและรายด้าน

ด้าน	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณลักษณะ
1	ด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	4.61	0.54	ดีมาก
2	ด้านความภาคภูมิใจในความเป็นไทย	4.22	0.72	ดี
3	ด้านความเป็นคนดีมีศีลธรรม เคารพกฎหมาย บ้านเมือง	3.84	0.71	ดี
4	ด้านรู้รักษาผลประโยชน์ส่วนร่วมของประเทศไทย	3.96	0.76	ดี
5	ด้านความสมัครสมานสามัคคี	4.47	0.60	ดี
	รวม	4.22	0.67	ดี

จากตาราง 3 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 4.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก 1 ด้าน คือด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ($\bar{X} = 4.61$) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับดี 4 ด้าน เรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านความสมัครสมานสามัคคี ($\bar{X} = 4.47$) ด้านความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ($\bar{X} = 4.22$) ด้านรู้รักษาผลประโยชน์ส่วนร่วมของประเทศไทย ($\bar{X} = 3.96$) และด้านความเป็นคนดีมีศีลธรรม เคารพกฎหมายบ้านเมือง ($\bar{X} = 3.84$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการวิจัยและสรุปผล ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิจัย
7. อภิปรายผล
8. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่นครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนรวม 44 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random) โดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ทำการวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ใช้เวลารวมทั้งหมด ใช้เวลา 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง โดยใช้หลักสูตรเป็นเวลา 12 ชั่วโมง ทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน 2 ชั่วโมง รวม รวมทั้งหมด 14 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้สำรวจข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมาใช้ในการร่างหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ผู้นำชุมชน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในช่วงชั้นที่ 2
2. เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่
 - 2.1 แบบประเมินร่างหลักสูตรท้องถิ่น โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาหลักสูตร
 - 2.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.3 แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์
3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตร ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยการสัมภาษณ์
2. วิเคราะห์ผลการประเมินร่างหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้เชี่ยวชาญ
3. วิเคราะห์การประเมินหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
 - 3.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุขโดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Samples
 - 3.2 การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข

สรุปผลการวิจัย

ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1.1 หลักการ มีความเหมาะสม

1.2 จุดมุ่งหมาย มีความเหมาะสม

1.3 โครงสร้าง มีความเหมาะสม

1.4 คำอธิบายรายวิชา มีความเหมาะสม

1.5 หน่วยการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับสาระให้มีความสัมพันธ์กับโครงสร้างที่กำหนดไว้และให้ขยายสาระในด้านความสามัคคีให้มากกว่านี้

1.6 ระยะเวลาเรียน ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้มีการปรับเปลี่ยนอัตราเวลาให้เหมาะสมกับสาระในแต่ละชั่วโมง

1.7 แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ต้องมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสไปศึกษาชุมชนด้วยตัวของผู้เรียนเองบ้าง ทั้งศึกษาภายในและนอกโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ โดยเน้นกระบวนการและการทำงานอย่างมีขั้นตอน

1.8 สื่อและแหล่งเรียนรู้ มีความเหมาะสม

1.9 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญได้มีข้อเสนอแนะ ควรให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง

2. ผลการวิเคราะห์การประเมินหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Samples มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการใช้หลักสูตรท้องถิ่น สามารถทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

2.2 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 เมื่อพิจารณาโดยรวมนักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดี

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นโดยผู้เชี่ยวชาญ ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปทดลองใช้ หลักสูตรท้องถิ่นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับเห็นด้วย แสดงว่าหลักสูตรมีความเหมาะสม ทั้งนี้เพราะการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอน เข้าถึงสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ซึ่งสังกัด อุทรานันท์ (2532 : 317) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรก่อนที่จะนำไปใช้จริงการดำเนินการในขั้นนี้จะช่วยให้ได้หลักสูตรระดับท้องถิ่นที่ตอบสนองต่อสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังทำให้การนำหลักสูตรไปใช้สอนในห้องเรียนสถานการณ์จริงมีความคล่องตัว และประสบความสำเร็จได้มากที่สุด ที่เป็นดังนี้เนื่องจาก

1.1 หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับท้องถิ่นสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสำเนียง วรรณศรี (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเห็ดนางฟ้ากลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรท้องถิ่นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดกิจกรรมการเรียนรู้ ความต้องการของท้องถิ่น เหมาะกับความสามารถของผู้เรียน สาระการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนมีความเข้าใจสภาพของท้องถิ่น และให้ผู้เรียนสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตซึ่งมีความหลากหลาย

1.2 หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นมีแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่น เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกระบวนการกลุ่ม เน้นทักษะทางสังคม เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้นในการจัดการเรียนรู้ในช่วงแรกนักเรียนมักจะจับกลุ่มเฉพาะเพื่อนที่สนิท หลังจัดกิจกรรมครั้งที่ 3 เป็นต้นไป นักเรียนมีการเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างเห็นได้ชัดเจน นักเรียนหญิงยอมรับนักเรียนชายมากขึ้น มีการคล้อยตามระหว่างคนที่มีความสามารถกับคนที่ด้อยกว่ามากขึ้น แม้จะมีการโต้เถียงโดยการใช้เสียงข่มขู่กันบ้างแต่ก็สามารถที่จะปรับเข้าหากันได้โดยสันติ

1.4 หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นมียุทธศาสตร์เวลาเรียนที่เหมาะสมกับระดับชั้น ความสามารถของผู้เรียน ได้มีการทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จึงสามารถปรับยุทธศาสตร์เวลาให้เข้ากับกลุ่มตัวอย่างได้เป็นอย่างดี มีความเหมาะสม

1.5 หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นมีสื่อและแหล่งเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ เพราะผู้วิจัย ได้จัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้และสภาพท้องถิ่น โดยสื่อส่วนใหญ่เป็นสื่อที่สามารถทำได้เอง และมีราคาถูกและสามารถหาได้ในท้องถิ่น ด้านเอกสารการสอนประกอบการเรียนรู้ผู้วิจัยจัดทำแจกนักเรียนทุกคน แหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถศึกษา ค้นคว้าในการเรียนคือ ห้องสมุด ครูผู้สอน พ่อแม่ผู้ปกครอง สถานที่ราชการในชุมชน

1.6 หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นมีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม ผู้วิจัยเน้นความเหมาะสมตามสภาพจริง โดยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยประเมินจากพฤติกรรมของผู้เรียน ในขณะทำกิจกรรม และจากใบงาน การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบที่มีคุณภาพ คือ เป็นแบบทดสอบที่ผ่านการหาประสิทธิภาพจากการหาคุณภาพและการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เหมาะสมกับเวลา ซึ่งเป็นแบบวัดแบบปรนัยจำนวน 30 ข้อ เนื่องจากนักเรียนประสบปัญหาในการอ่านหนังสือในการทดสอบก่อนเรียนผู้วิจัยเป็นผู้อ่านข้อสอบให้นักเรียนฟัง

2. แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นั้น เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นสาระเกี่ยวกับความเป็นมา สภาพปัจจุบัน และปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนมีการสอดแทรกเกม กิจกรรมต่างๆ เช่น การแต่งกลอน ร้องเพลง ดูภาพยนตร์ การทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดทักษะทางสังคม ทำให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน โดยผู้วิจัยพยายามที่จะจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ของนักเรียนให้เป็นกันเอง สร้างความใกล้ชิด ซึ่งในแต่ละแผนจะใช้เวลา 2 ชั่วโมง ซึ่งบางครั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นอาจจะเกินเวลา

3. การวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุขพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในชุมชน กล่าวคือ นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชน สภาพแวดล้อม ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น แสดงความเป็นตัวตนของผู้เรียนให้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หัตยา เจียมศักดิ์

(2539: บทคัดย่อ) ที่พบว่า หลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต จะส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้และความเข้าใจในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอาจเนื่องจากกิจกรรมที่ใช้จัดการเรียนรู้เน้นทักษะกระบวนการกลุ่ม นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครูสอน นักเรียนเรียนมีโอกาสดำเนินการโดยตัวนักเรียนเองในการเรียนแต่ละครั้ง ร่วมกันเผชิญปัญหา อุปสรรค ที่ผู้สอนกำหนดขึ้น ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน ได้เรียนรู้ที่จะปรับปรุงตนเองในการทำงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในเรื่องการควบคุมอารมณ์ การใช้กำลัง ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน เกิดความรัก ความรู้สึกรักและห่วงใยในท้องถิ่นของนักเรียน ภาควิชาสนใจในความเป็นคนไทย รักและเทิดทูน 3 สถาบันหลักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสิ่งยืนยันได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีระบบจะทำให้ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามสภาพและปัญหาในท้องถิ่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ควรร่วมมือกับนักเรียนในการเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าที่มีขอบข่ายให้พร้อม

1.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เช่น สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ที่มีเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น เพื่อการพัฒนา อนุรักษ์แก่คนรุ่นต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2536). คู่มือการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
- _____. (2540). คู่มือการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2542). คู่มือครูแนวการจัดทำแผนการสอนพัฒนาศักยภาพ โครงการทดลองพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- _____. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2545). เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2548) .พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ปี 2493 - 2547. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2545) .พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2544) .สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กาญจนา คำสอนหา. (2543). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำปลาร้า กลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพชั้นประถมศึกษาปีที่6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.ถ่ายสำเนา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์สวัสดิ์. (2546). ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- จุลลา งอนรณ, ม.ล.(2513). กำเนิดและความเป็นมาของลัทธิชาตินิยมในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ร.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : ถ่ายสำเนา.

- จิรพันธ์ พูลพัฒน์. (2532). *หลักสูตรและการสอน*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2537). *การจัดทำหลักสูตรระดับโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น*. (เอกสารประกอบการอบรมสัมมนาผู้บริหารระดับสูง สังกัดกรมสามัญศึกษา วันที่ 19-20 ณ โรงแรมโซลทวิน ทาวเวอร์) กรุงเทพฯ ;
- ชมพันธ์ ภูษธร ณ อยุธยา. (2540). *การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ข่าวทหารอากาศ.
- ไชยรัตน์ ปรานี. (2543). *การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น*. เอกสารศึกษาค้นคว้าเฉพาะเรื่อง ในรายวิชา ลส. 822. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไชยรัตน์ ปรานี. (2545). *การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ด.(วิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐกานต์ เรือนคำ. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น เรื่องการปลูกพืชที่สำคัญของชุมชนบ้านสันตะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสันตะ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน*. ปรินญาณินพนธ์. กศ.ม (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะกรรมการวิจัยและพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดาวเรือง เจนไชยวัฒน์. (2546). *การสร้างหลักสูตรระดับท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องบุคคลสำคัญในเขตพัฒนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธาตุทอง สำนักงานเขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร*. ภาคนิพนธ์ระดับสูงและ ปถ. 693 การวิจัยทางการประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิตนา แหมมณี ;คณะ. (2535). *หลักและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีไทย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธำรง บัวศรี. (2532). *ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- นิคม ชมพูหลง. (2542). *การสร้างและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น*
กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ (ฉบับปรับปรุง) .เอกสาร ศน. ที่ 14 / 2542
หน่วยศึกษานิเทศก์. มหาสารคาม : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : อภิชาติการพิมพ์.
- ประเวศ วะสี. (2542 ; มกราคม - กุมภาพันธ์). "การพัฒนาสังคมสู่ความร่มเย็นเป็นสุข",
วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ปีที่ 42 (1) : 48-52.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2542). การบริหารงานวิชาการ ฉบับปรับปรุง 2000. กรุงเทพฯ :
ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.
- ฝ่ายวิชาการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
(แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เดอะบุคส์ จำกัด.
- พรรณณิกา พวงกันยา. (2547). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่อง การแปรรูปผลิตภัณฑ์
จากหญ้าขจรจบกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่5.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2530). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พวงเพชร สุรัตนกรีกุล และสุพัตรา เพชรมุณี. (2521). ความคิดเห็นของนักเรียนประโยคมัธยมศึกษา
ตอนปลายที่มีต่อการปลูกฝังความรักชาติ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ไพศาล หวังพานิช. (2544). การวัดและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : ฝ่ายประกันคุณภาพ
การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2523). การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มณฑิชา ชนะสิทธิ์. (2539). การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของ
โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน
สำนักงานการศึกษา จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายสำเนา.
- รัตน์ บัวสนธ์. (2540). การประเมินผลโครงการ การวิจัยเชิงประเมิน. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ แกรมมี.
- ราชบัณฑิตยสถาน.(2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2528). หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ทวีติการพิมพ์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย ดิสสระ. (2535). หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช. (2542). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : เซ็นเตอร์ดีสคัฟเวอร์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2525). พัฒนาหลักสูตรและการสอน-มิติใหม่. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- _____. (2533). การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- _____. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2542, พฤศจิกายน). ยกเครื่องเรื่องเรียนรู้ การเรียนรู้คือ ส่วนหนึ่งของชีวิต ทุกลมหายใจ คือการเรียนรู้. สารปฏิรูป. 2 (20). 55 – 61.
- _____. (2543). วิสัยทัศน์การศึกษา. กรุงเทพฯ : SR PRINTING LIMITED PARTNERSHIP.
- _____. (2543). เอกสารประกอบการบรรยายวิชา ลส 800 ทฤษฎีและปฏิบัติการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาลัษณ์ศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิทยา แสงงาม. (2541). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น วิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง การสานมวย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- วารี ว่องพินัยรัตน์. (2530). การสร้างข้อทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาทดสอบและวิจัยทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์.
- ศักดิ์ชัย นิธิภูทิว. (2548). การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2525). การวิจัยเชิงบรรยาย. กรุงเทพฯ : บาร์มีการพิมพ์.
- _____. (2538). รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2541). วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัจด์ อุทรานันท์. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- สันตนิย์ รุ่งฤทัยวัฒน์. (2545). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่องการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนอนุบาล ขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สภาวัฒนธรรม. (2546). โครงการสืบค้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่น(ชื่อบ้าน นามเมือง) อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. สงขลา : ที่ว่าการอำเภอจะนะ.
- สุมิตร คุณานุกร. (2532). หลักสูตรและการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- _____. (2518). หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สุพร บำรุง. (2544). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการงานและอาชีพ เรื่องการทำปลาหมัก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

- สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ และคณะ. (2546). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9* (พ.ศ. 2545 - 2549) . กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- สุวณี วรศักดิ์. (2542). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องอาหารจากถั่วเหลือง กลุ่มการทำงาน พื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *แผนการศึกษาแห่งชาติ* (พ.ศ. 2545 – 2559). กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำเนียง วรรณศรี. (2545). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเห็ดนางฟ้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สำลี ทองทิว. (2543). *โครงการพัฒนาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไม่แกะสลักและงานไม้ โรงเรียนบ้านต้นแก้ว ชุมชนบ้านควาย ตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว).
- เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ. (2540). *การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนใน โครงการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- Beauchamp, George A. (1981). *Curriculum Theory*. 4 ta ed ; Itasca, Illinois : F.E. Peacock. Publisher.
- Buller, J.E. (1996,May). *A process for effect graphic design Curriculum Development. Dissertation Abstracts Internationa*, 11(4),4254-A
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. 3 rd ed. New York : McGraw-Hill.
- Saylor, J. Galen ;& Alexander, W.M. (1974). *Planning Curriculum for school*. New York : Holt,Pine hart and Winstion.
- Saylor, J. Galen ;& William M.Alexander. (1981). *Planning Curriculum for school*. New York : Rinehart and Winston.
- Smith, Othanel B; Stanley, William O ; Harlan J. *Fundamentals of Curriculum Development*. New York : World Book Co.

- Stake, Robert E. (1973). *The Countenance of Educational Evaluation in Educational Evaluation : Theory and Practice*. P. 106-128. Belmont California : Wadsworth Publishing Company.
- Taba, Hilda. (1962). *Curriculum Development : Theory and Practice*. New York : Harcourt, Brace And World Nic.
- Tyler, Ralph W. (1950). *Basic Principle of Curriculum and Instruction*. Chicago : University of Chicago Press.
- Vivian, Tawang. (1995,January). *Curriculum Development and Cognitive Style : Cultural Competency genetic Counseling Dissertation Abstracts International*. 56(6)2118-A.
- UNESCO. (1976). *Curriculum for Development : Analysis and Review of Processes and Outcomes*. Thailand : UNESCO Regional Office for Education in Asia.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้

- | | |
|----------------------------|--|
| 1. อาจารย์กิตติทัช คงชะวัน | อาจารย์ประจำ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ |
| 2. อาจารย์นงนุช คงจันทร์ | ครูชำนาญการ หัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ
โรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สงขลา เขต 3 |
| 3. อาจารย์กลิ่น ศิริพันธ์ | ครูชำนาญการ โรงเรียนวัดเกษมรัตน์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 |

2. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

- | | |
|---------------------------------|---|
| 1. ดร.บุญญาธิสา แซ่หล่อ | อาจารย์แผนกหลักสูตรและการสอน
ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี |
| 2. อาจารย์วิลาวัลย์ ต่านสิริสุข | อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการประถมศึกษา
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |
| 3. อาจารย์ปิยาภรณ์ พุ่มแก้ว | ครู ค.ศ. 2 โรงเรียนบ้านหนองหมี่หวัดง(ประชา
วิทยาคาร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ศรีสะเกษ เขต 2 |

ภาคผนวก ข

- หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่อง การเสริมสร้างความสามัคคีและสันติสุข
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่อง การเสริมสร้างความสามัคคีและสันติสุข
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

หลักสูตรท้องถิ่น
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่อง การเสริมสร้างความสามัคคีและสันติสุข
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3

โดย นางสาวฐานียา คล้ายทอง
สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปีการศึกษา 2551

คำนำ

หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อยู่ในท้องถิ่นของตนเอง สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลาย เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและประเทศชาติ

หลักสูตรที่ได้จัดทำขึ้นนี้ได้ยึดแนวทางตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งถือว่าเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ มากำหนดเป็นกรอบกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แล้วจัดสาระการเรียนรู้ใหม่ที่เหมาะสมกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญต่างๆ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และการวัดประเมินผล รวมทั้งแผนการจัดการเรียนรู้ และเอกสารประกอบการเรียนรู้ต่างๆ ทำให้สามารถนำหลักสูตรนี้ไปใช้ได้ นอกจากนี้ยังสามารถปรับส่วนต่างๆให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้ ผู้จัดทำหวังว่าจะเป็นประโยชน์หรือเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระอื่นๆสำหรับผู้ที่มีความสนใจ

ฐานิยา คล้ายทอง
(ผู้จัดทำ)

หลักสูตรท้องถิ่น
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่อง การเสริมสร้างความสามัคคีและสันติสุข
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

- หลักการ
- จุดมุ่งหมาย
- โครงสร้าง
- คำอธิบายรายวิชา
- หน่วยการเรียนรู้
- อัตราเวลาเรียน
- แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- สื่อและแหล่งเรียนรู้
- การวัดและประเมินผล

หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

หลักการ

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยปรับสาระการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพและปัญหาในท้องถิ่น ซึ่งมีหลักการดังนี้

1. เพื่อผู้เรียน รู้และเข้าใจปัญหาของชุมชน พร้อมทั้งจะเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาของชุมชน
2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด การคิดวิเคราะห์ และสามารถประเมินสถานการณ์และคิดแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตน
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีแนวคิดและการปฏิบัติตนที่ดีเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชนและประเทศชาติต่อไป

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข ได้กำหนดจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ในชุมชนที่มีความหลากหลายของวัฒนธรรม
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนของผู้เรียน
3. เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติตนที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติ

โครงสร้าง

หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสามัคคีและสันติสุข ได้กำหนดเนื้อหาจากข้อมูลพื้นฐานจากการ สัมภาษณ์และสนทนากับผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้นำท้องถิ่นที่ได้เสนอแนะ เพื่อเป็นสาระการเรียนรู้ สำหรับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โครงสร้างให้สอดคล้องกับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

โดยจัดการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม

หน่วย ที่	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
1	1. บอกประวัติความเป็นมาของ อำเภอจะนะ 2. รู้และสามารถบอกเกี่ยวกับสภาพ ต่างๆของอำเภอจะนะได้ 3. มีความภาคภูมิใจในชุมชนของ ตนเอง	จะนะอำเภออยู่ - ประวัติความเป็นมาของอำเภอจะ นะ - ลักษณะแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ - ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม - ทรัพยากร	2
2	1. เห็นคุณค่าและปฏิบัติตามหน้าที่ ของตนเองและผู้อื่น	แตกต่างแต่ไม่แตกแยก - ความสำคัญของแต่ละคนในสังคม และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	2
3	1. บรรยายถึงพระคุณของชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ 2. บอกแนวปฏิบัติตนเพื่อทดแทนคุณ ชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ 3. ยินดีและปฏิบัติเพื่อทดแทนคุณ ชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์	ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ - ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์	2

หน่วย ที่	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
4	1. รู้และเข้าใจสถานการณ์และสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง	สถานการณ์ฉุกเฉิน - ภาพข่าวเหตุการณ์ความรุนแรง - การปฏิบัติตนเมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน	2
5	1. รู้และเข้าใจลักษณะพลเมืองดี 2. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	พลเมืองดี - ลักษณะพลเมืองดี - พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	2
6	1. บอกได้ว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม 2. อยู่ร่วมกับผู้อื่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	เราอยู่ร่วมกัน - หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน - การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	2

คำอธิบายรายวิชา

อภิปราย ชักถามความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาอำเภोजะนะ สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม พระคุณของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

เข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินชีวิตท่ามกลางสภาพสังคมของชุมชน พร้อมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่มีความเปลี่ยนแปลงในอำเภोजะนะ ภาพข่าวเหตุการณ์ความไม่สงบ การปฏิบัติตนเมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ความสำคัญของแต่ละคนในสังคมและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ลักษณะพลเมืองดี การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย หลักธรรมการอยู่ร่วมกัน

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ความพึงพอใจในการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก มีความรักความสามัคคี รักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น และประเทศชาติ

หน่วยการเรียนรู้

ขอขยายสาระการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนการจัดการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน(ชม.)
1.	จะนะอำเภอหน้าอยู่ - ประวัติความเป็นมาอำเภอจะนะ - สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ - ทรัพยากร - ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม	2
2.	แตกต่างแต่ไม่แตกแยก - ความสำคัญของแต่ละคนในสังคมและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	2
3.	ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ - ความจงรักภักดีต่อ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	2
4	สถานการณ์ฉุกเฉิน - ภาพข่าวเหตุการณ์ความไม่สงบ - การปฏิบัติตนเมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน	2
5	พลเมืองดี - ลักษณะพลเมืองดี - การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	2
6	เราอยู่ร่วมกัน - หลักธรรมการอยู่ร่วมกัน - การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	2
รวม		12

อัตราเวลาเรียน

หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 กำหนดเวลา 14 ชั่วโมง (รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน)

แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยยึดสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นเกณฑ์ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยยึดหลักจิตวิทยาทางการศึกษา และจิตวิทยาการเรียนรู้
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการทำความดี และเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นตน
4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้หลากหลาย โดยการใช้กระบวนการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเวลาสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม
6. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นกระบวนการกลุ่ม เพื่อฝึกให้ผู้เรียนสามารถปรับตัว และอยู่ร่วมกันในสังคมได้
7. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
8. ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกเป็นสื่อและแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน
9. จัดให้มีครูที่มีความรู้ความเข้าใจเป็นผู้สอน หรือผู้รู้ในท้องถิ่นมาช่วยให้ความรู้แก่ครูผู้สอน นักเรียนในบางโอกาส
10. ครูผู้สอนต้องเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างดีในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง
11. ใช้สื่ออุปกรณ์ที่ตรงกับจุดมุ่งหมาย สาระ เน้นการประหยัด และมีในท้องถิ่นมากที่สุด

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

สื่อและแหล่งเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. รูปภาพ
4. แผนที่
5. เกม
6. เอกสารความรู้ที่เกี่ยวข้อง
7. โทรทัศน์ วิทยุ วีดิทัศน์
8. แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและนอกสถานที่

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ใช้กระบวนการประเมินความรู้ ผลการปฏิบัติกิจกรรม และประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จัดและประเมิน ดังต่อไปนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ โดยใช้วิธีการดังนี้

ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สัมภาษณ์ ชักถาม

ตรวจผลงาน และการรายงาน

สังเกตการณ์อภิปราย และแสดงความคิดเห็น

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์
วัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ภาคผนวก ค
แสดงผลการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

- คำอธิบายจำแนกของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- แสดงคะแนนจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข ก่อนและหลังเรียน

ค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตาราง 4 แสดงค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข

ข้อที่	ค่าความยากง่าย(p)	ค่าอำนาจจำแนก(r)	ข้อที่	ค่าความยากง่าย(p)	ค่าอำนาจจำแนก(r)
1	0.74	0.33	16	0.54	0.63
2	0.50	0.50	17	0.58	0.77
3	0.62	0.30	18	0.62	0.74
4	0.80	0.49	19	0.65	0.70
5	0.45	0.67	20	0.80	0.21
6	0.62	0.60	21	0.70	0.60
7	0.71	0.40	22	0.72	0.65
8	0.78	0.47	23	0.80	0.37
9	0.73	0.51	24	0.75	0.51
10	0.75	0.22	25	0.55	0.50
11	0.74	0.53	26	0.75	0.22
12	0.61	0.74	27	0.64	0.30
13	0.77	0.44	28	0.40	0.47
14	0.64	0.30	29	0.42	0.85
15	0.58	0.32	30	0.55	0.46

ค่าอำนาจความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน มีค่าเท่ากับ 0.84

แสดงคะแนนจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่องการเสริมสร้างความสามานฉันท์และสันติสุข ก่อนและหลังเรียน

ตาราง 5 แสดงคะแนนจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข ก่อนและหลังเรียน

คนที่	คะแนนเต็ม (30)	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	ผลต่างของ คะแนนก่อน และหลังเรียน	ผลต่างของ คะแนนก่อน และหลังเรียน ยกกำลัง(D ²)
1	30	17	24	7	49
2	30	14	22	8	64
3	30	23	29	6	36
4	30	16	21	5	25
5	30	19	22	7	49
6	30	23	27	4	16
7	30	14	20	6	36
8	30	11	19	8	64
9	30	11	16	5	25
10	30	7	12	5	25
11	30	19	24	5	25
12	30	13	21	8	64
13	30	13	21	8	64
14	30	19	23	4	16
15	30	12	19	7	49
16	30	14	20	6	36
17	30	12	20	8	64
18	30	16	21	5	25
19	30	12	19	7	49
20	30	20	26	6	36
21	30	16	22	6	36
22	30	14	20	6	36
23	30	20	25	5	25
24	30	13	20	7	49
25	30	14	21	7	49

ตาราง 5 (ต่อ)

คนที่	คะแนนเต็ม (30)	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	ผลต่างของ คะแนนก่อน และหลังเรียน	ผลต่างของ คะแนนก่อน และหลังเรียน ยกกำลังสอง (D ²)
26	30	12	18	6	36
27	30	15	22	7	49
28	30	14	23	9	81
29	30	16	24	8	64
30	30	13	20	7	49
31	30	9	15	6	36
32	30	12	21	9	81
33	30	11	20	9	81
34	30	8	13	5	25
35	30	17	22	5	25
36	30	14	20	6	36
37	30	16	24	8	64
28	30	15	25	10	100
39	30	7	13	6	36
40	30	9	19	10	100
41	30	17	27	10	100
42	30	7	15	8	64
43	30	18	27	9	81
44	30	19	25	6	36
รวม		631	927	300	2156
$\bar{X}$		14.34	21.07	6.82	49.00

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวฐานิยา คล้ายทอง
วันเดือนปีเกิด	12 กรกฎาคม 2524
สถานที่เกิด	จังหวัดสงขลา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	98 / 2 หมู่ที่ 5 ต.บ้านนา อ.จะนะ จ.สงขลา 90130
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนนรนาเรณิลิม จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2546	กศ.บ. (การประถมศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2551	กศ.ม. (การประถมศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร